

VÅRBUDGET 2013

FÖR EN NY ARBETSLINJE

miljöpartiet de gröna 

Motion till riksdagen 2012/13: AL

av Gustav Fridolin m.fl. (MP)

Vårbudget för en ny arbetslinje

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	3
Inledning.....	5
1 Det ekonomiska läget	11
1.1 Finanskrisens svallvågor känns ännu av i Europa och USA.....	11
1.2 Försvagning av de offentliga finanserna under de kommande åren.....	11
1.3 Arbetslösheten fortsatt hög, unga hårdast drabbade.....	12
1.4 Ökade inkomstklyftor ett resultat av regeringens politik	13
1.5 BNP inte enda måttet på samhällsutveckling	14
2 Grön ekonomi – en ny ekonomisk inriktning.....	16
2.1 En grön konjunkturpolitik	16
2.2 Framtidsinvesteringar och tydliga politiska signaler.....	17
2.3 En marknad med korrekta prissignaler.....	18
2.4 Grön skatteväxling för en hållbar ekonomi	18
2.5 En långsiktig och samhällsnyttig finansiell sektor	19
2.6 Jobben i framtidens ekonomi.....	20
3 Nya jobb	21
3.1 Offentliga investeringar ger klimatomställning och nya jobb.....	21
3.2 Sverige behöver en företagervänligare politik.....	22
3.3 En industripolitik för fortsatt svensk konkurrenskraft.....	24
3.4 Högre kvalitet i välfärden ger nya jobb	25
4 Aktiva åtgärder för att få unga i arbete.....	26
4.1 Ungdomsarbetslösheten i Sverige stiger	26

4.2	Startcentraler – lokala arbetsförmedlingar för unga.....	27
4.3	Nya jobb för och av unga	29
4.4	Fler vägar till gymnasiekompetens och utbildning för bättre matchning på arbetsmarknaden.....	29
5	Miljö och klimat	32
5.1	Klimathotet allt allvarigare.....	32
5.2	Ekonomiska styrmedel och klimatlag.....	33
5.3	Rusta Sverige för ett förändrat klimat	33
5.4	Folkligt deltagande i omställningen till 100 procent förnybar energi	34
5.5	Hållbara och smarta transporter.....	35
5.6	En gruvpolitik för framtiden.....	37
5.7	Framtiden för svenskt jordbruk är ekologisk.....	38
5.8	Grön politik för global utveckling.....	39
6	Skola och utbildning.....	41
6.1	Lärarna – skolans viktigaste resurs.....	41
6.2	En skola som ser varje elev utifrån dess individuella behov.....	43
6.3	Kvalitet i högre utbildning och forskning	45
7	Samhälle och arbetsliv.....	47
7.1	Arbetslivstrygghet – en socialförsäkring med individen i fokus.....	47
7.2	Kvalitet i välfärden	48
7.3	En jämställd arbetsmarknad.....	49
7.4	En värld utan gränser.....	51
7.5	Lika rättigheter och möjligheter för alla.....	52
8	Miljonprogrammet – upprustning med människor i centrum.....	54
8.1	Rusta upp miljonprogramsområdena och skapa nya jobb.....	54
8.2	Fler vägar till gymnasiekompetens i miljonprogrammen.....	55
8.3	Vård och skola ska hålla hög kvalitet – oavsett område.....	55
8.4	Skapa levande och trygga bostadsområden.....	56

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen godkänner Miljöpartiet de grönas förslag om nya riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ökade offentliga investeringar för att ställa om Sverige och skapa nya jobb (avsnitt 3.1).
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en sänkning av skatten på personaloptioner för innovationsföretag i uppstartfasen (avsnitt 3.2).
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lokala arbetsförmedlingar för unga, så kallade Startcentraler (avsnitt 4.2).
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det garanteras att alla unga mellan 15 och 17 år erbjuds sommarjobb och utvecklad prao (avsnitt 4.3.1).
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler vägar till gymnasiekompetens och utbildning (avsnitt 4.4).
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nödvändigheten av ett klimatpolitiskt ramverk (avsnitt 5.2).
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa en långsiktig plan för klimatanpassningsåtgärder (avsnitt 5.3).
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en klimatomställning av transportsystemet (avsnitt 5.5).
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en fortsatt utfasning av energiskattenedsättningen på diesel efter 2015 (avsnitt 2.2).
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning gällande införandet av en särskild gruvbrytningskatt och obligatorisk försäkring för gruvbolag för återställning och sanering efter att gruvbrytning upphört (avsnitt 5.6).
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en Karriärutvecklingsreform för lärare (avsnitt 6.1.1).
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för en skola som ser varje elev utifrån dess individuella behov (avsnitt 6.2).

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reformera sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen (avsnitt 7.1).
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rusta upp miljonprogramsområdena (avsnitt 8.1).

Inledning

Sverige är ett bra land att leva i. Vi har fred och frihet, goda möjligheter till hälsa och utbildning. I många länder har Sverige också ett högt anseende. Vi anses vara föregångare på områden som välfärd, utbildning, demokrati och miljö. För detta kan vi känna oss stolta. Miljöpartiet de gröna vill ta vara på detta och utveckla det vidare. Vi vill med vår politik modernisera Sverige. För att förverkliga en sådan utveckling måste kursen ändras vad det gäller jobben, klimatet och skolan.

Miljöpartiet anser att det är dags för en ny arbetslinje. Historiskt innehåller det begreppet något positivt – att alla människor ska ha möjligheten att få ett jobb och försörja sig själva och därmed få makten över sitt eget liv. Det är detta vi vill förvalta vidare och utveckla. Alliansregeringens arbetslinje har ensidigt handlat om att arbetslösheten gjorts till ett privat problem som ska lösas genom åtgärder mot individen. När de sagt att det ska löna sig att arbeta, så har de egentligen menat att det ska vara dyrt att vara sjuk eller arbetslös. Miljöpartiet ser istället arbetslösheten som ett samhällsproblem att ta itu med gemensamt. En ny arbetslinje måste bygga på en politik för att det växer fram nya jobb. Miljöpartiet vårbudgetmotionen lägger grunden för en sådan ny arbetslinje.

Allianspartierna gick till val på att skapa fler jobb och minska utanförskapet. Trots snart sju år vid makten är arbetslösheten bland ungdomar högre än i de flesta jämförbara länder i Europa. Allt fler unga fastnar i arbetslöshet och riskerar att förlora tron på både sig själva och samhället. Långtidsarbetslösheten har stigit i snabbare takt i Sverige än i de flesta andra industrialiserade länder.

Regeringen har också misskött klimatarbetet. I arbetet för att hejda klimatförändringarna har Sverige slutat vara pådrivare och istället blivit en del av problemet. Utsläppen i Sverige minskar mycket sakta. Med den takt utsläppen minskar, enligt regeringens egen prognos, kommer det att ta minst 200 år innan utsläppen är på en hållbar nivå. Då kommer det att vara för sent. I sin första regeringsförklaring 2006 utlovade statsminister Fredrik Reinfeldt (M) ambitiösa miljö- och klimatmål, tydliga handlingsplaner och kraftfulla åtgärder för att möta klimatförändringarna. Han kallade klimatfrågan en ödesfråga för världen. Numera kännetecknas regeringens agerande av passivitet och uppgivenhet.

Den svenska skolan går allt djupare ner i kris efter sex år med otaliga reformer. Elevernas kunskaper sjunker i internationella jämförelser – i läsförståelse har Sverige gått från en tätplacering ned till mitten av listan. Allt fler lämnar grundskolan utan

fullständiga betyg och elevernas socioekonomiska bakgrund avgör i allt högre grad hur det ska gå för dem i skolan.

Sverige kan bättre. Alla möjligheter finns att bryta den nuvarande negativa utvecklingen. Det är inte Sverige, utan regeringens politik, som är problemet. Miljöpartiet vill vända utvecklingen – vi vill investera för framtiden, i nya jobb, bostäder, infrastruktur och förnybar energi. När vi i Miljöpartiet nu beskriver vår politik som byggandet av en ny arbetslinje så är det för att återföra fokus på den kärna som finansminister Anders Borg (M) slarvat bort – skapandet av nya jobb, nya möjligheter och framtidstro för dem som inte har ett arbete att gå till.

Miljöpartiet vill modernisera svensk ekonomi. Utsläppen av växthusgaser ska minska genom ett klimatpolitiskt ramverk. Miljömålen ska nås genom effektiva investeringar. Då kan också nya jobb skapas och Sverige stärka sin konkurrenskraft.

Miljöpartiet vill ge unga kunskaper och framtidstro genom att förbättra kvaliteten i den svenska skolan och genom att underlätta för unga att komplettera och avsluta sina studier. Vi vill skapa nya vägar in på arbetsmarknaden genom att förbättra förmedlingen av arbete och öka kommunernas möjligheter att jobba med unga.

Att starta och driva företag ska vara lätt. Miljöpartiet vill därför sänka kostnaderna och förenkla för dem som startar företag och förverkligar bra idéer.

Miljöpartiets politik är ett offensivt svar på behovet att sätta fler i arbete, både ungdomar och vuxna. När vi ska forma vår gemensamma framtid finns ingen brist på viktiga och nödvändiga arbetsuppgifter. Det saknas däremot en politik som parar nödvändigt och viktigt arbete med behovet av nya jobb. Vi behöver en ny arbetslinje i form av en offensiv för nya jobb. En politik som skapar en positiv utveckling i viktiga framtidsfrågor och som gör Sverige världsledande på de områden som är viktiga för människan, för miljön och för ekonomin.

En politik för framtiden och för fler i arbete – huvudpunkter

Nya jobb genom investeringar i ett modernare samhälle

- **Gröna offentliga investeringar.** De gröna investeringarnas andel i svensk ekonomi behöver öka för att på sikt stärka vår konkurrenskraft. Miljöpartiet vill göra ordentliga höjningar av de offentliga investeringarna. Det behövs för att klimatanpassa Sverige, renovera bostäder med eftersatt underhåll och

modernisera en ålderdomlig infrastruktur. Samtidigt ger det tiotusentals nya jobb inom industrin och tjänstesektorn.

- **Upprustning av miljonprogrammet.** Bostäderna i miljonprogramsområdena runt om i Sverige är i stort behov av upprustning och energieffektivisering. Vi vill utvidga och energianpassa ROT-avdraget för att sätta fart på omvandlingen.

Nya jobb i industrin

- **Grön innovationsfond och stimulanser för miljöteknikföretag.** Sverige har halkat efter de övriga nordiska länderna vad gäller investeringar i miljöteknik. Miljöpartiet föreslår en grön innovationsfond som ska stimulera forskning för att utveckla miljöanpassade produkter och produktionstekniker. Andra förslag är en riskkapitalsatsning och medel för ett demonstrationsprogram för svensk miljöteknik. Detta skapar jobb och bidrar till hållbar utveckling.

Nya jobb i småföretagen och i tjänstesektorn

- **En företagervänlig politik.** I Världsbankens ranking av företagsklimat har Sverige fallit och är nu sämst i Skandinavien. För att öka överlevnadschanserna för små innovationsföretag föreslår vi en kraftigt sänkt skatt på personaloptioner. Det gör det lättare att rekrytera personal med viktiga kunskaper och att få dessa att stanna kvar i företaget. Vi vill också sänka arbetsgivaravgiften med inriktning på småföretag och helt avskaffa sjuklöneansvaret för företag med upp till tio anställda.

Nya jobb inom välfärden

- **Högre kvalitet i välfärden ger nya jobb.** En bra skola, en väl utbyggd barnomsorg och fungerande sjukvård är nödvändiga förutsättningar för en fungerande ekonomi. Miljöpartiet vill förbättra kvalitén i välfärden bland annat genom mer personal i skolan och genom förbättringar i äldreomsorgen. Detta innebär att nya jobb skapas. Vi vill investera i kompetensutveckling och karriärvägar för lärare, i fler anställda i skolan och ge riktade pengar till kommuner och landsting för att anställa personal i äldreomsorgen.

Nya jobb för unga

- **Startcentraler – lokala arbetsförmedlingar för unga.** För att få fler unga i arbete föreslår Miljöpartiet nya lokala arbetsförmedlingar som vi kallar Startcentraler. Tanken är att insatserna ska skräddarsys efter varje ungs behov och slussa vidare till praktik, utbildning eller jobb. Den unga ska få rätt till insats redan från första dagen i arbetslöshet, och alltså inte behöva vänta i tre månader som med dagens system. Startcentralen drivs av kommunen i samverkan med Arbetsförmedlingen och med nära koppling till det lokala näringslivet. Arbetsförmedlingen åläggs att erbjuda kommunen samverkan. I ett sådant samarbete finns pengar att hämta för kommunen, men inget tvång. Det är frivilligt för kommunen att delta. Kommunerna får också ett utökat så kallat informationsansvar, så att kommunen är skyldig att hålla koll på unga arbetslösa upp till 25 år. Miljöpartiet tillför tre miljarder kronor årligen till Startcentraler landet runt.
- **Sommarjobb till alla mellan 15 och 17 år.** Tidig kontakt med arbetslivet ökar möjligheterna för unga att få jobb, särskilt för dem med sämre studieresultat. Vi vill garantera att alla unga mellan 15 och 17 år kan erbjudas sommarjobb och utvecklad prao. Miljöpartiet föreslår 500 miljoner kronor per år som ska gå till en 25-procentig lönesubvention.
- **Fler vägar till gymnasiekompetens och utbildning för bättre matchning.** Unga utan fullständiga gymnasiebetyg löper större risk än andra att fastna i långvarig arbetslöshet. Vi vill erbjuda fler vägar till gymnasiekompetens genom 5000 nya platser på folkhögskolor och 5000 platser på Komvux. Vi vill också satsa på 2500 nya helårsplatser vid branschriktade jobbutbildningar och 1000 nya helårsplatser på yrkeshögskolan.

Ta klimathotet på allvar – framtidssatsningar ger jobb

- **Ett klimatpolitiskt ramverk.** Världen är på väg mot en klimatkollaps. Utsläppen av växthusgaser ökar och de globala klimatförhandlingarna går mycket långsamt. Sverige har lovat att minska våra egna utsläpp till en hållbar nivå och bidra till att finansiera det globala klimatarbetet. Det är dags för Sverige att åter bli en förebild för andra länder. Vi föreslår en klimatlag, ett klimatpolitiskt ramverk av samma slag som det finanspolitiska ramverket, med

tydliga mål om utsläppsminskning. Det ger fasta spelregler och skapar disciplin, trovärdighet och transparens.

- **Klimatanpassa Sverige – minska hoten vid kuster och vattendrag.** Följderna av ett förändrat klimat blir allt mer uppenbara. Rapporter om extrema väderhändelser kommer nu nästan dagligen. Översvämningar och jordskred riskerar att drabba allt fler orter i Sverige. Det är därför nödvändigt att vi anpassar oss för att möta de klimatförändringar som redan är verklighet. Miljöpartiet föreslår en långsiktig plan för att klimatanpassa Sverige.
- **100 procent förnybart och folkdriven omställning.** Att göra medborgarna delaktiga i omställningen till förnybar energi är en framgångsfaktor. Det kan dels öka produktionen och dels stärka de positiva attityderna till förnybar energi. Miljöpartiet vill låta kommunerna få fastighetsskatten på vindkraftsanläggningar, ge grannar till vindkraftverk rätt till deläggande, låta den som levererar egen el till nätet kvitta den mot el som han eller hon köper samt införa fastpris på solel.

En skola som ser varje elev – fler vuxna och ökade resurser

- **Miljöpartiets lärarlyft.** Lärarna är den enskilt viktigaste förutsättningen för en skola av högsta klass. Miljöpartiet föreslår en ambitiös satsning för att stärka Sveriges lärarkår. Regeringens karriärreform är ett steg i rätt riktning men har flera allvarliga brister. Vi föreslår dubbelt så många karriärtjänster och satsar dessutom på en generell kompetens- och löneutveckling för alla Sveriges lärare. Vi vill låta 20 000 utvecklingslärare och 10 000 lektorer få lönehöjningar på 5000 respektive 10 000 kronor i månaden. Denna möjlighet ska även omfatta lärare i förskola och fritidshem.
- **Garanterat stöd att lära sig läsa, skriva och räkna.** Skolan har skyldighet att ge varje elev det stöd som behövs för att nå kunskapsmålen. Trots det lämnar allt fler skolan utan fullständiga betyg och de kunskaper som behövs i vuxenlivet. Miljöpartiet föreslår att lärare ska ges rätt att ordinera särskilt stöd till elever som behöver det. I dag har bara rektor den befogenheten. Med ordinationsrätten som grund ska skolan kunna garantera varje elev rätten att lära sig läsa, skriva och räkna innan han eller hon lämnar årskurs tre. Exempel på sådant stöd är prioritering av matte och svenska, ökad undervisningstid och undervisning på helger eller lov.

- **Mer resurser dit de bäst behövs.** Segregationen i samhället avspeglas även i skolväsendet. Vissa skolor är i större behov av resurser för att klara sitt kunskapsuppdrag. Miljöpartiet vill ålägga kommunerna att införa ett resursfördelningssystem som riktar skolans pengar dit de bäst behövs.

1 Det ekonomiska läget

1.1 Finanskrisens svallvågor känns ännu av i Europa och USA

Effekterna av finanskrisen 2008 är fortfarande påtagliga även om det ekonomiska läget i världen har stabiliserats något de senaste månaderna. Människor i Europa och USA har påverkats starkt, och kommer att påverkas, till exempel av fallande bostadspriser, eskalerande statsskulder och stora nedskärningar på grund av skenande budgetunderskott. Arbetslösheten stiger fortfarande runt om i Europa och i USA även om en del ljusa tecken kan skönjas. Även Kina har känt av eurokrisen. Trots det utvecklas Kinas ekonomi starkt jämfört med omvärlden. Samma sak gäller i Afrika, särskilt i södra och mellersta Afrika.

Marknaden har ställt sig tveksam till en del euroländers möjlighet att sanera sina statsfinanser. Detta har drivit upp ränteläget och gjort det ännu svårare för länderna att hantera sina skuldamorteringar. Portugal, Spanien, Italien, Cypern och Grekland hör till dem som drabbats hårdast. Besparingspaketen har sänkt räntenivåerna men notan har sänts till medborgarna och lett till sociala slitningar med såväl social som politisk oro till följd. Bankerna, med sin vidlyftiga utlåning, har varit en utlösande faktor för finanskrisen. När krisen nu är ett faktum är det paradoxalt nog de som drabbats hårdast av bankernas agerande som får komma till bankernas undsättning, nämligen skattebetalarna.

1.2 Försvagning av de offentliga finanserna under de kommande åren

Som ett exportberoende, öppet och litet land påverkas Sverige av situationen i vår omvärld. Efterfrågan på svenska industriprodukter sjunker vilket också påverkar svensk tjänstesektor. Almegas tjänsteindikator pekade i mars på ett totalstopp inom tjänstesektorn under första kvartalet 2013¹. Regeringens nya prognos målar upp en bekymmersam bild av den ekonomiska utvecklingen med en fortsatt svag BNP-utveckling och oroande hög arbetslöshet. Tillväxttakten för nästa år skrivs ned till 2,2 procent jämfört med regeringens decemberprognos på 3,0 procent för 2014. Samtidigt spår regeringen att arbetslösheten kommer att öka från 8,0 procent 2012 till 8,3 procent 2013 och 8,4 procent 2014. Den svaga ekonomiska utvecklingen kommer att påverka statsfinanserna negativt.

¹ Almega (2013). Totalstopp i tjänstesektorn. Almegas Tjänsteindikator Q1 2013.

En stabil ekonomisk utveckling förutsätter ordning och reda i statens finanser och en budget som långsiktigt är i balans. Såväl tidigare socialdemokratiska regeringar som den nuvarande borgerliga regeringen har följt det finanspolitiska ramverket, vilket Miljöpartiet också gör i våra budgetförslag. Sveriges finanspolitiska ramverk, utgiftstaket och de budgetpolitiska målen inklusive överskotts målet har tjänat Sverige väl och utgör en grundbult i Sveriges offentliga finanser. Vikten av att inte leva över sina tillgångar har blivit extra tydlig i samband med den allvarliga skuldkrisen. Miljöpartiet anser att det är viktigt att Sverige även fortsatt har ett finanspolitiskt ramverk och en bred samsyn kring budget- och finanspolitiken.

1.3 Arbetslösheten fortsatt hög, unga hårdast drabbade

Arbetslösheten är alarmerande hög och har varit det nu under lång tid. I mars var 428 000 personer, eller 8,4 procent av arbetskraften, arbetslösa.² En viss ljusning i konjunkturen kan vara på gång men både Konjunkturinstitutet och regeringen prognostiserar fortsatt hög arbetslöshet. Efterfrågan från omvärlden tycks inte kunna dra igång sysselsättningen under den närmaste tiden.

Långtidsarbetslösheten har ökat med 45 000 personer sedan regeringen tillträdde, från 75 700 personer 2007 till 120 700 personer 2012. Även långtidsarbetslösheten bland unga har ökat stadigt, från cirka 13 000 personer 2007 till cirka 22 000 personer 2012.³ Detta är mycket oroande. Riskerna är stora att personer helt försvinner bort från arbetskraften.

Arbetsförmedlingen spår att den generella arbetslösheten kommer att öka under de kommande två åren. Särskilt hårt drabbas de som är på väg in på arbetsmarknaden och de som har tillfälliga anställningar. Dit hör ungdomar och utrikes födda. Allra svårast att få jobb har arbetssökande med kort utbildning.

I takt med att arbetslösheten ökar, blir anvisningarna till fas 3 allt fler. Detta trots att riksdagen, genom ett tillkännagivande till regeringen den 9 juni 2011, har krävt ett stopp för anvisningarna av arbetslösa personer till fas 3. Miljöpartiet vill helt avveckla fas 3 och ersätta det med en rad aktiva åtgärder som sätts in tidigare och är utformade utifrån den enskildes behov.

Samtidigt som arbetslösheten är stor fortsätter företagen att rapportera att ett av de allra största tillväxthindren är utbudet av arbetskraft. I klartext säger företagen att de

² SCB (2013). Arbetskraftsundersökningen mars 2013, säsongsrensade data.

³ SCB (2013). Arbetskraftsundersökningen februari 2013.

inte kan rekrytera för att de inte hittar rätt kompetens.⁴ Detta är naturligtvis ett fundamentalt misslyckande som kräver nya politiska initiativ.

Miljöpartiet menar att det nu behövs krafttag för att skapa nya jobb och minska arbetslösheten och säkra långsiktig ekonomisk utveckling. Vi föreslår bland annat satsningar på gymnasiekompetens för unga och på yrkesutbildning för bättre matchning på arbetsmarknaden, samt investeringar i en grön ekonomi. Bättre villkor och sänkta kostnader behövs för småföretag så att dessa kan anställa och satsningar behövs i offentlig verksamhet för att behålla kvalitet och skapa nya jobb.

1.4 Ökade inkomstklyftor ett resultat av regeringens politik

Regeringens politik har ökat klyftorna mellan fattiga och rika. Mest ökar skillnaden mellan de som har ett arbete och de som står utanför arbetsmarknaden. Regeringen försöker i vårpropositionen dölja detta genom att peka på att hushållens genomsnittliga ekonomiska standard ökade mellan 2006 och 2012. Men faktum kvarstår, klyftorna *mellan* hushållen ökar.

Jobbskatteavdraget har tydligt bidragit till skillnaderna, eftersom det enbart går till dem som har inkomst av lön. Samtidigt har studiemedlet inte höjts i samma takt och skatten på pensioner har inte sänkts lika mycket. Det har också blivit svårare att kvalificera sig till a-kassan och reglerna i sjukförsäkringen har blivit striktare. Bland annat som en följd av detta ökar antalet personer som är beroende av långvarigt försörjningsstöd. Den ekonomiska utsattheten hänger också ihop med andra former av utsatthet. Till exempel ser vi idag ökande sociala skillnader i förväntad livslängd.⁵

Denna politik drabbar även barn, särskilt de som växer upp med en ensamstående förälder och/eller föräldrar födda i ett annat land. Allra mest ekonomiskt utsatta är barn till ensamstående kvinnor med utländsk bakgrund. Barnfattigdomen bland dessa hushåll har nu stigit till över 50 procent.⁶

Miljöpartiet vill underlätta den ekonomiska situationen för ensamstående föräldrar med försörjningsansvar och som har barnen boende hos sig under hela eller delar av året. Därför föreslår vi en skattereduktion på 5 000 kronor netto, lika för båda föräldrarna. En sådan skattereduktion är omfördelande på så sätt att låginkomsttagare

⁴ Se till exempel Svenskt Näringslivet (2013). Spångvandring. Det ekonomiska läget mars 2013.

Företagarna <http://www.foretagarna.se/Global/Kampanjer/Tillväxtvärk.pdf>.

⁵ Sveriges kommuner och landsting (2013). Gör jämlikt – gör skillnad!

⁶ Rädda Barnen (2012). Barns ekonomiska utsatthet - Årsrapport 2012.

får mer i förhållande till sin inkomst än höginkomsttagare. Syftet är att underlätta barnens ekonomiska situation. Utöver detta föreslår Miljöpartiet en höjning av underhållsstödet. Även våra satsningar på att skapa nya jobb kan minska barnfattigdomen, då det innebär att fler kan gå från arbetslöshet till arbete och egen försörjning.

Sedan regeringen tillträdde 2006 har också inkomstskillnaderna mellan könen vidgats. Skillnaden i nettoinkomst mellan kvinnor och män har ökat med 40 procent sedan 2006.⁷ I reda pengar handlar det om en ökning med närmare 18 000 kronor om året till männens fördel.

1.5 BNP inte enda måttet på samhällsutveckling

Miljöpartiet anser att den ekonomiska politiken ska vägledas av en bred syn på samhällsutvecklingen. För oss är det tydligt att det inte räcker att bara studera hur mycket varor och tjänster ett land producerar utan också studera hur människor mår i vårt land och hur det står till med klimatet, med skogen och med haven.

Miljöpartiet har tagit fram ett första utkast till nationella indikatorer för välfärd i Sverige, se nedan. I vårt förslag låter vi BNP ingå som en av sexton indikatorer på välfärd. BNP-utveckling ställs bredvid andra mått som till exempel ökat välbefinnande, klimatutsläpp, arbetslöshet och social tillit. Indikatorer är också ett sätt att följa upp och synliggöra effekten av folkhälsopolitiken. Tanken är att indikatorerna ska ge vägledning i det politiska arbetet och vi föreslår också att indikatorer av detta slag införs i den årliga budgetpropositionen och följs upp årligen. I tabellen nedan redovisas indikatorerna och deras utveckling.

I denna budgetmotion är våra politiska förslag särskilt inriktade på att vända den negativa utvecklingen när det gäller ungdomars gymnasiekompetens, löneskillnaderna mellan män och kvinnor, arbetslösheten, inkomstfördelningen i samhället samt Sveriges klimatpåverkan.

⁷ Medlingsinstitutet (2012). Vad säger den officiella lönestatistiken om löneskillnader mellan kvinnor och män 2011?

Välfärdsområde	Indikator	Status och trend
SOCIALA		
1. Välbefinnande	a. Livstillfredsställelse	Cirka ¾ av befolkningen uppger att de har en hög livstillfredsställelse. Trenden svagt uppåtgående.
	b. Barns och ungdomars psykiska hälsa	Underlag från bl. a. Folkhälsoinstitutet och Socialstyrelsen visar att ungas situation (15-24 år) försämrats under senare tid. Relevanta tidsserier som går att följa saknas dock, varför vi inte redovisar någon indikator på detta område.
2. Social sammanhållning och delaktighet	a. Mellanmänsklig tillit	Den mellanmänskliga tilliten är stabil över tid, ca 60 % har stor tillit, men hos personer födda 1980 och senare sjunker tilliten jämfört med tidigare generationer.
	b. Socialt deltagande	Ca 20 % av befolkningen har ett lågt socialt deltagande. Andelen är relativt oförändrad över tid.
SOCIOEKONOMISKA		
3. Utbildning	Gymnasiekompetens	73 % av 20-åringarna hade slutbetyg från gymnasieskolan år 2011. Nivån har varit stabil under de fem senaste åren, men är lägre än vid slutet av 90-talet.
4. Jämställdhet	Löneskillnader mellan kvinnor och män	Kvinnors lön var 85,9% av männens år 2011. Trenden är svagt minskande skillnader.
5. Arbetslöshet	Arbetslöshetsgrad	Andelen arbetslösa i februari 2013 var 8,2 %. Den långsiktiga trenden är svagt stigande.
6. Ekonomiska förutsättningar	a. BNP	BNP är idag cirka 370 000 kronor per capita och år. Trenden är långsiktigt stigande.
	b. Inkomstfördelning	Inkomstspridningen har stigit från 0,22 till 0,30 mellan 1990 och 2011. Andelen med låg ekonomisk standard ökat från 8 till 13 % under samma period.
	c. Hushållens skuldsättning	Hushållens skuldsättning är idag cirka 170 procent av den disponibla årsinkomsten. Hushållens skuldsättning har ökat kraftigt men planat ut det senaste året.
EKOLOGISKA		
7. Klimatpåverkan	a. Utsläpp av växthusgaser i Sverige	Minskat sedan 1990 med ett trendbrott 2010. Nu minskar utsläppen igen men i en alldeles för långsam takt för att Sverige ska kunna nå en hållbar nivå till 2050.
	b. Utsläpp av växthusgaser orsakade av svensk konsumtion	60 % av utsläppen från svensk konsumtion sker utomlands. Utsläppen från svensk konsumtion har ökat med 10 % sedan 2000.
8. Påverkan på kvävecykeln	Tillförsel av kväve till hav	Hög och oförändrad under lång tid trots åtgärder.
9. Biologisk mångfald	a. Rödlistan	En mycket stor andel (20 %) av de inventerade arterna befinner sig på rödlistan.
	b. Skyddad natur	Ökat under 2000-talet men från låga nivåer.
10. Hälsa- och miljöfarliga kemikalier i samhället	Användningen av hälso- och miljöfarliga kemikalier	Kvantiteten miljöfarliga produkter i Sverige har ökat sedan 2002. Beror inte bara på ökad användning utan även på ny kunskap och klassning.

2 Grön ekonomi – en ny ekonomisk inriktning

Miljöpartiet menar att ekonomisk utveckling måste ges ett nytt och bredare innehåll. Framtidens ekonomi måste hålla sig inom vad vårt ekosystem klarar av. Vi kallar denna nya ekonomiska inriktning för en grön ekonomi.

I dag ser inte vår ekonomi ut på det här sättet. Vi har en lång väg att vandra till ett sådant samhälle och en sådan ekonomi. Strukturer och system, regler och normer måste förändras på vägen dit. Bland mycket annat så måste energianvändningen effektiviseras, den förnybara energin byggas ut, infrastruktur och transportsystem utvecklas, industriprocesser optimeras och de naturresurser som vi använder måste ingå i ett kretslopp. Hela samhället måste moderniseras.

Insikterna om behoven av en grön ekonomisk utveckling ökar snabbt runt om i världen. Antalet rapporter och forskningsartiklar som belyser det ohållbara i dagens ekonomiska utveckling blir fler för varje dag. Konsensus växer kring att de samhällsekonomiska kostnaderna, även om de beräknas på ett högst konventionellt sätt, kommer att bli höga om vi fortsätter på samma sätt som idag.⁸

Mycket tyder på att det kommer bli svårt att upprätthålla en BNP-tillväxt på samma nivå som vi har vant oss vid. Samtidigt kan vi förvänta oss att kostnaderna för att inte göra något åt klimat-, miljö- och resursproblemen kommer att bli ännu större.

Allt fler människor och allt fler länder kommer till denna insikt. Vi kan se hur många ambitiösa försök görs att styra in världen mot en grönare ekonomisk utveckling. Verktygen för att nå dit är många. Lagar och regler, skatter och avgifter liksom offentliga investeringar och information är de viktigaste. Regelverken som omgärdar ekonomin måste vara effektiva och tydligt visa vad man får göra och inte får göra. Lika viktigt är att rätt prissignaler ges i ekonomin. Det som är dåligt för miljön ska vara dyrare än det som är bättre. På detta sätt pekar samhället genom det politiska systemet ut behoven, sätter målen och utvecklar styrmedel.

Miljöpartiets hela ekonomiska politik syftar i någon mening till en grön ekonomisk utveckling. I detta kapitel lyfter vi upp några långsiktigt viktiga strategier.

2.1 En grön konjunkturpolitik

En aktiv konjunkturstabiliserande politik behövs för att möta konjunktursvängningar i den ekonomiska utvecklingen, upprätthålla resursutnyttjandet i ekonomin och därmed

⁸ The Stern Review (2007): The economics of climate change.

hålla nere arbetslösheten. Ansvaret för detta delas av Riksbanken, som ansvarar för penningpolitiken, samt riksdag och regering som tillsammans ansvarar för finanspolitiken. Penningpolitikens ansvar är att upprätthålla ett fast penningvärde men också att stabilisera resursutnyttjandet i ekonomin över konjunkturcykeln. Finanspolitikens del i att lindra konjunktursvängningar finns i möjligheten att, utan att frångå överskotts målet, använda statens budget och skattepolitik för att dämpa konjunktursvängningar.

Regeringen har använt finanspolitiken för att genomföra skattesänkningar. Senaste i höstas genomfördes en stor bolagsskattesänkning, med hänvisning bland annat till att det skulle ge en finanspolitisk injektion i ekonomin. Miljöpartiet kritiserade den stora bolagsskattesänkningen på flera grunder. Dels för att den troligen skulle ge liten effekt på konjunkturen, men också för att skattesänkningen genomfördes på lånade pengar med en allt för positiv konjunkturprognos som finansiering.

I årets vårbudget öppnar regeringen för att även höstens budgetproposition kan komma att innehålla skattesänkningar, då troligen i form av ett femte jobbskatteavdrag. I tidigare utspel från regeringen under våren har det diskuterats ännu fler skattesänkingsförslag. Miljöpartiet ställer sig kritiska till denna inriktning.

Sverige har ett lågt resursutnyttjande och hög arbetslöshet. Behovet av investeringar, för att bland annat bygga ny infrastruktur och rusta upp bostäder, är stort. Skattesänkningar är tveksamma som konjunkturpolitisk stimulans i detta läge. Sparandet i ekonomin är högt och chansen är stor att ytterligare skattesänkningar, till människor som redan har det relativt gott ställt, endast skulle leda till ett högre sparande. Pengarna kommer då inte ut i ekonomin och effekterna på arbetslösheten blir små. Investeringar skapar på ett mer direkt sätt nya jobb samtidigt som det bygger svensk konkurrenskraft och ekonomisk utveckling på längre sikt.

Den gröna konjunkturpolitiska strategin innebär också att investeringar görs på ett sådant sätt att de långsiktigt stärker ekonomins funktionssätt. Att naturresursutnyttjandet och energianvändningen minskar som en följd av investeringarna är därför villkor som behöver vara uppfyllda.

2.2 Framtidsinvesteringar och tydliga politiska signaler

Avsnittet ovan pekar på behovet av att använda konjunkturpolitiken för att öka de offentliga investeringarna på kort sikt. Investeringar är också avgörande för hur samhällsekonomin utvecklas på lite längre sikt. Genom investeringar byggs nya

strukturer i samhället som sedan kommer att finnas kvar under en lång tid. Kostnaderna för att i framtiden byta ut, bygga om eller modifiera ohållbar produktionsteknik, infrastruktur och byggnader är betydligt större än att göra rätt från början.

Den största delen av de investeringar som görs är privata och genomförs av företag. Deras investeringsbeslut styrs i stor utsträckning av den förväntade avkastningen. Av detta skäl är det mycket viktigt att vara tydlig med vilka målsättningar som finns med politiken och vad såväl privatpersoner som marknadsaktörer kan förvänta sig av till exempel skatter och avgifter på längre sikt. Regeringens politik skapar otydliga signaler. För att förtydliga den långsiktiga politiska styrningen föreslår Miljöpartiet ett klimatpolitiskt ramverk liknande det som redan finns i Storbritannien (se fördjupning i kapitlet ”Miljö och klimat”).

2.3 En marknad med korrekta prissignaler

Miljöpartiets politik är tydlig – det ska vara dyrare att agera ohållbart och relativt sett billigare att agera hållbart. Det måste kosta att smutsa ned, använda fossila bränslen och att konsumera varor och tjänster som skadar miljön. Det ska vara lönsamt att investera rätt, att utveckla ny teknik och att konsumera hållbart.

Det handlar enkelt uttryckt om att sätta ett pris på det naturresursutnyttjande som i dag många gånger har ett för lågt pris för att nå klimat- och miljömål, till exempel när det gäller utsläpp av koldioxid eller förorening av vatten. Att använda skatter och avgifter är ett sätt att skapa mer korrekta prissignaler på marknaden, att avskaffa miljöskadliga subventioner ett annat. På detta sätt bidrar ekonomiska styrmedel till att marknaden fungerar bättre. Det är också oftast ett kostnadseffektivt sätt att förändra produktions- och konsumtionsmönster.

Miljöpartiet föreslår bland annat en höjning av koldioxidskatten och att miljöskadliga subventioner fasas ut. Ett konkret steg i arbetet med att fasa ut skadliga miljösubventioner är att redan nu föreslå en fortsatt utfasning av den nedsättning som finns på energiskatten för diesel efter 2015.

2.4 Grön skatteväxling för en hållbar ekonomi

Ökad beskattning av miljöresurser och utsläpp skapar nya skatteintäkter för staten. För att underlätta omställningen mot en hållbar ekonomi kan dessa skatteintäkter användas till att skatteväxla genom sänkt skatt på till exempel arbete. Det finns många exempel på att gröna skatter gynnar Sveriges ekonomiska utveckling. Mellan åren 1990 och 2006

minskade Sveriges utsläpp av växthusgaser med närmare 10 procent enligt officiell statistik, tack vare en aktiv klimatpolitik och det rödgröna skatteväxlingsprogram som genomfördes mellan 2001 och 2006.⁹ Under dessa år ökade samtidigt Sveriges BNP med cirka 40 procent. De investeringar för att minska utsläppen som har gjorts av företag och hushåll sedan 1990 har stimulerat ekonomin och skapat nya företagsmöjligheter. Ett tydligt exempel är utfasningen av villaolja som skett genom höjd koldioxidskatt. Detta har lett till ett enormt uppsving för företag inom värmepumpsteknik och pellets, teknik som nu exporteras för mångmiljardbelopp årligen.

Miljöpartiet anser att skatteväxlingen långsiktigt bör fortsätta. På kort sikt prioriterar vi stora investeringar i bland annat förnybar energi, i infrastruktur och energieffektiviseringar. Dessa investeringar behöver i nuläget finansieras genom höjda miljöskatter. Miljöpartiet föreslår också sänkta arbetsgivaravgifter. Framöver kan höjda miljöskatter med fördel användas i större utsträckning för att sänka kostnaderna för arbete.

2.5 En långsiktig och samhällsnyttig finansiell sektor

Miljöpartiets politik syftar till att skapa en stabil makroekonomisk utveckling inom ramarna för naturens och ekosystemens gränser. Den finansiella sektorn måste fungera på ett sådant sätt att denna samhällsutveckling understöds. Den viktigaste uppgiften för det finansiella systemet är omfördela resurser över tid och rum – företag och privatpersoner som behöver tillgång till pengar ska kunna få det samtidigt som de som vill spara pengar ska kunna göra det. Målet med den finansiella ekonomin är att effektivisera resursanvändningen, inte att skapa finansiella bubblor och spekulation.

En viktig orsak till den senaste finanskrisen var stora obalanser på de finansiella marknaderna, med bland annat stora fastighetsprisbubblor i USA och flera europeiska länder, samt att flera länder misskött sina statsfinanser. Trots att det fanns de som varnade för en annalkande finansiell härdsmläta togs dessa varningssignaler inte på allvar. I stort sett alla prognosmakare, bedömare, banker och internationella organisationer missade vad som var i görningen.

⁹ Totalt skatteväxlades under den här perioden cirka 18 miljarder kronor. Tyngdpunkten i skatteväxlingen låg på höjda koldioxidskatter för uppvärmning och höjd elskatt för hushållen som växlades mot sänkt inkomstskatt och sänkta arbetsgivaravgifter.

En tydlig lärdom från finanskrisen är att det behövs en bättre fungerande övervakning av finanssektorn men också att den långsiktiga styrningen av finanssektorn måste utvecklas och reformeras. Flera bra initiativ har redan tagits och många reformer håller på att implementeras (bland annat Basel III-reglerna). I Sverige pågår också beredning av nya förslag. Finanskriskommittén har kommit med ett delbetänkande som bland annat föreslår inrättande av ett makrotillsynsråd med uppgift att föreslå nya verktyg för att förebygga och hantera finansiella kriser. Inrättande av ett makrotillsynsråd kan bli en viktig byggsten i att skapa en långsiktig och samhällsnyttig finanssektor.¹⁰ Miljöpartiet stöder detta arbete. Vi anser att det är viktigt att tillsynen och övervakningen ökar samt att nya instrument utvecklas inom dessa områden.

Miljöpartiet vill också införa en skatt på finansiella transaktioner. En sådan skatt skulle kunna bidra till att stabilisera de finansiella marknaderna. En skatt på finansiella transaktioner planeras nu i 11 av 27 länder i EU. Vi anser att det är olyckligt att den svenska regeringen valt att ställa sig utanför detta initiativ.

2.6 Jobben i framtidens ekonomi

I övergången till en grön ekonomi kommer många nya jobb att skapas som ett resultat av övergången till ny mer hållbar teknik, produktion och konsumtion. Svensk ekonomi har klarat av sådana stora strukturomvändningar förut, till exempel återhämtningen från varvskrisen under 1970-talet. Det finns därmed en svensk tradition som skulle kunna underlätta övergången till en grönare ekonomi. Samtidigt finns det tecken på att beredskapen för stora förändringar har försämrats i svensk ekonomi. Den långvarigt höga arbetslösheten är ett sådant tecken. Att många människor står helt utanför arbetsmarknaden är ett annat.

För att människor och företag ska stå bättre rustade inför omställningen till en grönare ekonomi föreslår Miljöpartiet bland annat en modernisering av socialförsäkringssystemen och arbetslöshetsförsäkringen samt fler möjligheter till vidareutbildning, kompetensutveckling och kompletterande studier.

¹⁰ SOU 2013:6. Att förebygga och hantera finansiella kriser.

3 Nya jobb

Miljöpartiet vill bygga en ny arbetslinje. Vi vill återföra fokus på den kärna i arbetslinjen som finansminister Anders Borg (M) slarvat bort – skapandet av nya jobb, nya möjligheter och framtidstro för dem som inte har ett arbete att gå till. Miljöpartiets jobbpolitik riktar in sig på fem områden:

- **Nya jobb genom investeringar i ett modernare samhälle.** Ökade offentliga investeringar är nödvändiga av flera olika skäl. Offentliga investeringar behövs för att ställa om till ett ekologiskt hållbart samhälle. De behövs också för att vår ekonomi långsiktigt ska kunna hålla ihop och för att svensk konkurrenskraft ska kunna stärkas.
- **Nya jobb i småföretagen och tjänstesektorn.** De nya jobben växer i småföretagen och i tjänstesektorn. Därför måste det vara enkelt och tryggt att starta och driva företag.
- **Nya jobb i industrin.** Näringslivet måste vara en central och livskraftig del i det framtida hållbara samhället. För att åstadkomma det krävs en aktiv närings- och industripolitik.
- **Nya jobb inom välfärden.** Vi vill öka kvaliteten inom skolan, äldreomsorgen och vården genom att ge ekonomiska resurser för att anställa fler.
- **Nya jobb för och av unga.** En hög och långvarig ungdomsarbetslöshet är förödande för samhället i stort, men framförallt för den unga själv som inte får en ärlig chans att försörja sig själv och komma igång med sitt vuxenliv. Detta beskrivs närmare i kapitlet ”Aktiva åtgärder för att få unga i arbete”.

3.1 Offentliga investeringar ger klimatomställning och nya jobb

Miljöpartiet föreslår en väsentlig höjning av nivån på de offentliga investeringarna under de kommande åren, framför allt inom områdena hållbar infrastruktur, energieffektivisering i bostäder och klimatinvesteringar. Miljöpartiet vill utveckla ROT-stöden så att de kan användas till energieffektiviseringar i både bostadsrätter och hyreslägenheter. Vi vill också bygga ut och renovera järnväg, kollektivtrafik och cykelbanor.

I en situation med hög arbetslöshet, stor ledig kapacitet i ekonomin, och med låga kapitalkostnader finns goda möjligheter att genomföra samhällsnyttiga investeringar som skapar jobb. Med en offensiv investeringspolitik de närmaste åren skulle Sverige

kunna dra fördel av starka statsfinanser, utan att för den sakens skull äventyra den offentliga sektorns långsiktiga finansiering.

I många länder görs just nu stora investeringar i hållbara jobb. I Danmark beräknas satsningar på vindkraft, energieffektivisering etc. mellan år 2012-2020 ge ca 77 000 jobb. I Tyskland har antalet jobb inom förnyelsebar energi mer än fördubblats mellan år 2004 och 2010 och sysselsatte år 2010 omkring 367 000 människor, vilket spås öka till en halv miljon år 2030.¹¹

Vår bedömning är att de investeringar som Miljöpartiet föreslår kommer att möjliggöra att tiotusentals nya jobb inom industrin och tjänstesektorn skapas. När bostäder byggs och renoveras behövs mer folk i byggbranschen. Ingenjörer, elektriker och byggnadsarbetare behövs när den förnybara energin ska byggas ut. Anläggningsarbetare behövs när kollektivtrafiken i våra städer ska utvecklas. Med en säkrare energitillförsel, nya bostäder, lägre energianvändning och effektivare kommunikationer stärks också den svenska konkurrenskraften på lång sikt.

De investeringar som vi föreslår finansieras fullt ut genom bland annat miljöskatthöjningar. Höjda miljöskatter är nödvändiga för att vi ska klara att nå klimat- och miljömålen. Samtidigt har miljöskatter få snedvridande effekter på ekonomin. Det är därför ett rimligt och välavvägt sätt att finansiera de nödvändiga investeringar som behövs för att säkra jobb och utveckling i Sverige.

3.2 Sverige behöver en företagervänligare politik

Alliansregeringen har ansvarat för Sveriges näringslivspolitik i över sex år med dåligt resultat. I Världsbankens nya ranking¹² över företagsklimatet har Sverige fallit flera placeringar och är nu sämst i hela Skandinavien. Skattepolitiken, hur lätt det är att starta ett företag och företagens möjligheter till finansiering hör till de faktorer som drar ner Sveriges resultat.

Miljöpartiet står för en offensiv och näringslivsvänlig företagarpolitik. För oss är småföretagen, tillsammans med industrin, stommen i svensk ekonomi. Det är i småföretagen de nya jobben växer fram. Miljöpartiet föreslår nu en skattelättnad för innovationsföretag i uppstartfasen (se nedan). Vi står precis som tidigare under mandatperioden fast vid att sänka arbetsgivaravgiften med inriktning på småföretag. Vi

¹¹ Concito (2011). Grøn jobskabelse. Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation and Nuclear Safety in Germany (2011). Renewable Energy Sources in Figures.

¹² Världsbanken (2012). Ease of doing business index 2011/2012.

föreslår också att helt avskaffa sjuklöneansvaret för företag med upp till tio anställda. Det skulle förbättra de ekonomiska marginalerna och öka möjligheterna att utvecklas och anställa fler.

Många företagare upplever trygghetssystemen som en snårig djungel – speciellt de som har ett nystartat företag med låga inkomster under de första åren. För Miljöpartiet är det en självklarhet att även företagare ska kunna känna sig trygga vid sjukdom eller föräldraskap. Luckor i socialförsäkringarna ska inte hindra folk från att starta företag. Miljöpartiet vill därför se en översyn av regelverket i trygghetssystemen för företagare.

Miljöpartiet anser nu att den halverade arbetsgivaravgiften för företag som anställer unga under 26 år ska ligga kvar. Vi menar att det inte är lämpligt att, i ett läge med lågkonjunktur och hög ungdomsarbetslöshet, öka kostnaderna för företag som har unga anställda. Om arbetsgivaravgiften för unga skulle höjas så finns det en risk att många företag skulle säga upp unga anställda, med ökad arbetslöshet som följd. Miljöpartiet vill inte genomföra åtgärder som kan ha den effekten.

Miljöpartiet röstade emot reformen när den infördes eftersom tunga remissinstanser menade att det var ett ineffektivt sätt att skapa fler jobb för unga. Nu har reformen emellertid varit verklighet i snart sex år. En ändring skulle inte längre handla om att vara emot en sänkning, utan om att föreslå en höjning. Näringslivet, inte minst småföretagen, har anpassat sig till reformen. Därför låter vi avgiften vara oförändrad och satsar dessutom på aktiva åtgärder som gynnar de unga som behöver det bäst, nämligen de som varken arbetar eller går i skola. Dessa åtgärder beskrivs närmare i kapitlet ”Aktiva åtgärder för att få unga i arbete”.

NYTT FÖRSLAG: Skattelättnad för innovationsföretag i uppstartfasen

Nystartade företag, i innovationsbranscher som medicin, IT, miljöteknik och telekom, har det ofta tufft när de ska ta steget till full produktion. De kan ha svårt att hitta såväl kvalificerad personal som kapital. För att hjälpa företagen att utvecklas föreslår Miljöpartiet en sänkning av skatten på personaloptioner.

Personaloptioner ger de anställda rätt att i framtiden få aktier i företaget, förutsatt att de stannar kvar en viss tid. För den som ska investera är det en stor fördel att veta att kunniga anställda blir kvar i företaget trots att de kanske inte erbjuds så höga löner. Personaloptioner är vanliga utomlands, och anses t.ex. vara en viktig förklaring till framgångarna för företagen i Silicon Valley i USA.

Förslaget i korthet:

- Personaloptioner ska beskattas som inkomst av kapital istället för inkomst av tjänst, optionerna beskattas som onoterade aktier (25 %).
- Regler som begränsar antalet anställda, omsättning och företags ålder förhindrar att andra företag än de tänkta drar nytta av förslaget.
- Företaget ska klassas av EU som ett nystartat innovationsföretag, d.v.s. max 49 anställda och en årsomsättning på max 10 miljoner euro och vars verksamhet bedrivits i mindre än sex år. Det ska också finnas en minimigräns för företags forskning och utveckling samt tak för stödet.
- Sammantaget innebär vårt förslag att skattesatsen för personaloptioner sjunker från 67 till cirka 42 procent.
- Förslaget kostar 127 miljoner kronor enligt beräkningar från Riksdagens utredningstjänst (RUT 2012:2024).

3.3 En industripolitik för fortsatt svensk konkurrenskraft

Redan idag har flera stora svenska industriföretag en framskjuten position i arbetet för ett hållbart samhälle. Många små- och medelstora industri- och tjänsteföretag ligger också långt framme vad det gäller att utveckla nya tekniker, tjänster och produkter för det hållbara samhället. Väldigt mycket återstår dock att göra innan näringslivet fullt ut tar tillvara den potential för nya jobb, produkter och metoder och företagande som omställningen till ett hållbart samhälle innebär. Det som framför allt saknas idag är ett politiskt ledarskap och en samlad strategisk satsning för nya hållbara jobb i Sverige.

Miljöpartiet har inlett en dialog med de svenska företagen om deras roll och framtid. Tyvärr ser vi att liknande initiativ saknas från regeringshåll. Regeringen bör ta initiativ till ett långsiktigt samtal med svenska industriföretag om det hållbara samhället, svensk

konkurrenskraft och nya jobb. Viktiga sakfrågor är hur till exempel skatter, infrastruktur, forskning och utveckling samt energiförsörjning kan stödja industrins konkurrenskraft och samtidigt bidra till en grön omställning.

För att stärka svensk konkurrenskraft, skapa nya jobb och samtidigt ta konkreta steg mot ett hållbart samhälle föreslår Miljöpartiet ett industripaket innehållande bland annat en grön innovationsfond. Syfte med fonden är att stimulera forskning i svenska företag att utveckla nya miljöanpassade produkter, produktionstekniker eller systemlösningar. Det kan till exempel handla om materialsnål produktion, nya användningsområden för förnybara material eller nya affärsmodeller för minskad resursförbrukning, såsom leasing istället för försäljning. Vi ser stor potential för ökad industriexport och innovationsfonden är ett medel för att utveckla gröna svenska exportframgångar. Andra förslag är en ny riskkapitalsatsning och medel för ett demonstrationsprogram för svensk miljöteknik.

Regeringen bedriver en politik som för oss åt motsatt håll. De missar att göra viktiga framtidsinvesteringar och missköter miljöpolitiken. Sverige kommer att missa 14 av 16 miljömål med de åtgärder som nu finns på plats. Detta miljömålsfiasko är allvarligt, inte bara för miljön utan också för Sveriges industri. En passiv miljöpolitik på hemmaplan betyder en mindre marknad för företag som tar fram smarta lösningar för framtidens samhälle.

3.4 Högre kvalitet i välfärden ger nya jobb

En bra skola, utbyggd barnomsorg och fungerande sjukvård är nödvändiga förutsättningar för en fungerande ekonomi. Företagen behöver utbildad arbetskraft för att kunna växa, barnomsorg behövs för att föräldrar ska kunna arbeta, bra och effektiv sjukvård behövs så att människor kan stärka sin hälsa och slipper vara sjuka.

Miljöpartiet vill förbättra kvaliteten i välfärden. Vi föreslår därför en höjning av de generella statsbidragen till kommuner och landsting så att fler kan anställas i välfärden. Vi föreslår också riktade pengar för att öka personaltätheten i skolan och i äldreomsorgen. På så vis förbättras kvaliteten i välfärden samtidigt som nya jobb skapas.

4 Aktiva åtgärder för att få unga i arbete

Miljöpartiet föreslår i denna budget en stor satsning på aktiva åtgärder för att få unga i arbete. En hög och långvarig ungdomsarbetslöshet är förödande för samhället i stort, men framför allt för den som inte får en ärlig chans att försörja sig själv och komma igång med sitt vuxenliv. Miljöpartiet vill skapa framtidstro och nya vägar till jobb för dessa unga vuxna. Våra insatser för unga arbetslösa upp till 25 års ålder vilar på tre ben enligt nedan.

1. Bättre och mer samordnade insatser för unga arbetslösa	2. Nya jobb för och av unga	3. Utbildningsinsatser
Startcentraler– lokala arbetsförmedlingar för unga. Rätt till insats redan från dag ett i arbetslöshet. Utökat ansvar och ekonomiska resurser för kommunerna att fånga upp arbetslösa upp till 25 års ålder.	Sommarjobb för alla mellan 15 och 17 år. Stöd för unga att starta företag.	Fler vägar till gymnasiekompetens: 5 000 nya platser på folkhögskolans allmänna linje. 5 000 nya platser på KOMVUX. Utbildning för bättre matchning: 2 500 platser på branschriktade jobbutbildningar. 1 000 platser på yrkeshögskolan.

4.1 Ungdomsarbetslösheten i Sverige stiger

Ungdomsarbetslösheten är högre i Sverige än i jämförbara länder i Europa – 2012 var ungdomsarbetslösheten 24 procent. Dessutom har långtidsarbetslösheten bland unga ökat stadigt sedan regeringen tillträdde, från cirka 13 000 personer 2007 till cirka 22 000 personer 2012.¹³ I denna statistik ingår även de som studerar. Vad värre är att nästan en tiondel av alla mellan 16 och 24 år varken arbetar eller går i skolan. Det handlar om cirka 120 000 ungdomar som riskerar att hamna i långvarig arbetslöshet.¹⁴

Förklaringarna till den höga ungdomsarbetslösheten är flera. Till stor del handlar det om en strukturell arbetslöshet, oberoende av konjunktur. Den beror framför allt på att allt fler – nästan var fjärde elev – lämnar gymnasiet utan fullständiga betyg. Över 120 000 personer mellan 20 och 29 år har inte en fullgod gymnasieutbildning. Allt fler av de barn som kommer till Sverige efter skolstartsåldern lyckas inte att få

¹³ SCB (2013). Arbetskraftsundersökningen februari 2013.

¹⁴ Ungdomsstyrelsen (2012). 2012 års uppföljning av unga som varken arbetar eller studerar. Temagruppen Unga i arbetslivet 2012:4.

gymnasiebehörighet och har därmed svårare att få jobb. Även unga med funktionsnedsättning har särskilt svårt att ta sig in på arbetsmarknaden.

En annan del av ungdomsarbetslösheten beror på den allmänna lågkonjunkturen. När arbetslösheten stiger drabbas de som är på väg in på arbetsmarknaden och de som har tillfälliga anställningar mest. Dit hör ungdomar och utrikes födda. Allra svårast att få jobb har arbetssökande med kort utbildning.

4.2 Startcentraler – lokala arbetsförmedlingar för unga

Regeringen har misslyckats med att få in unga på arbetsmarknaden. Befintliga program och insatser i Arbetsförmedlingens regi fungerar dåligt. Arbetslösa unga passar inte in i de ofta stelbenta insatserna. Programmen tycks inte heller passa in i arbetsgivarnas behov.

Istället ser vi hur kommunerna tar saken i egna händer, trots att de egentligen varken har resurser eller ett uttalat ansvar för att förmedla jobb till unga arbetslösa. Samtidigt är det Arbetsförmedlingen som lyfter de ekonomiska resurserna för arbetsmarknadsinsatser – pengar som Arbetsförmedlingen inte lyckats förvalta. Sedan 2007 har Arbetsförmedlingen lämnat tillbaka över 20 miljarder kronor till statskassan.¹⁵

Kommunernas insatser sker ofta i samverkan med Arbetsförmedlingen. Sådana framgångsrika samverkansmodeller finns i bland annat Östersund, Trelleborg och Södertälje. Modellen har flera fördelar. Kommunerna har engagemang och kunskap om näringslivets lokala förutsättningar. De unga upplever att de blir sedda utifrån sina egna förutsättningar och önskemål på ett annat sätt än hos Arbetsförmedlingen.

Verksamheten är också samhällsekonomiskt lönsam. I Östersund bedömer man att ett projekt med 25 deltagare har gett vinster för samhället på 3,1 miljoner kronor på kort sikt och nästan 20 miljoner kronor på längre sikt.¹⁶ Detta i form av minskade kostnader för försörjningsstöd, sjukvård etc. samt ökade skatteintäkter.

Problemet är att dessa framgångsexempel saknar långsiktig finansiering och ett tydligt regelverk för sina insatser. Kommunerna känner sig bakbundna av ett stelbent regelverk och är hänvisade till tillfälliga EU-pengar.

¹⁵ Se Arbetsförmedlingens årsredovisningar 2008-2012.

¹⁶ Östersunds kommun (2011). Samhällsekonomisk utvärdering. Projekt Navigatorcentrum Östersunds kommun.

Miljöpartiet vill nu sprida dessa goda exempel till fler kommuner. Därför föreslår vi att Arbetsförmedlingen ska samverka med kommunerna om så kallade Startcentraler.

Tanken är att de ska fungera som lokala arbetsförmedlingar för unga.

NYTT FÖRSLAG: Startcentraler – lokala arbetsförmedlingar för unga

Miljöpartiet vill:

- Ge Arbetsförmedlingen ett tydligt uppdrag att erbjuda samverkan med kommunerna och/eller regionerna för att minska arbetslösheten för unga mellan 16-25 år.
- Ge kommunerna ekonomiska muskler att på allvar ta detta ansvar. Tre miljarder kronor omfördelas från Arbetsförmedlingen till kommunerna. De kommuner som ingår avtal med Arbetsförmedlingen får ta del av pengarna.
- Inom ramen för samverkansavtalet kan kommunerna, tillsammans med Arbetsförmedlingen, skapa lokala arbetsförmedlingar för unga. Vi kallar dem Startcentraler. Tanken är att alla unga arbetslösa i en kommun ska gå till Startcentralen, istället för till den traditionella Arbetsförmedlingen.
- Startcentralen samordnar insatserna som krävs för att komma i arbete eller utbildning. Den arbetslösa unga slipper bollas mellan olika handläggare och insatser. Istället får den unga gå till ett enda ställe och få individuellt anpassad planering där rätt insats erbjuds vid rätt tillfälle från rätt aktör.
- Stödet ska vara anpassat efter individens behov och insatserna ska vara tillgängliga redan från första dagen i arbetslöshet. Det kan handla om att förmedla kontakter med företag, att hitta en bra praktikplats, finna rätt utbildning eller guida i djungeln av stödinsatser.
- Startcentralerna samlar all kompetens under ett tak. Näringslivssamordnare, traditionella arbetsförmedlare, socionomer etcetera – alla resurser som en ung arbetslös person kan behöva. De ska bygga vidare på lärdomarna från de positiva exempel som redan finns.
- För att ytterligare stärka skyddsnätet kring unga arbetslösa vill vi utöka kommunernas s.k. informationsansvar till unga arbetslösa mellan 16-25 år, istället för 16-19 år som idag. Syftet med att samla in informationen är att kunna erbjuda åtgärder till unga som varken arbetar eller studerar.
- Miljöpartiets förslag ger kommunerna det huvudsakliga ansvaret för unga arbetslösa upp till 25 års ålder kombinerat med resurser för att klara detta uppdrag.

4.3 Nya jobb för och av unga

4.3.1 Sommarjobb för alla mellan 15 och 17 år

Miljöpartiet vill minska avståndet mellan utbildning och arbetsliv. Tidig kontakt med arbetslivet redan i grundskolan ger unga bättre förutsättningar för förankring på arbetsmarknaden. Sociala kontakter är betydelsefulla för att komma in på arbetsmarknaden, särskilt för unga med sämre studieresultat. Vi vill garantera att alla unga mellan 15 och 17 år erbjuds sommarjobb och utvecklad prao. För detta tillför vi kommunerna 500 miljoner kronor årligen, som ska gå till en 25-procentig subvention av lönekostnaden.

4.3.2 Stötta unga att starta företag

Miljöpartiet vill stötta unga med goda affärsidéer och initiativ som vill starta eget företag. Tillväxtverkets Entreprenörskapsbarometer 2012 visar att hela 68 procent i åldersgruppen 18 till 30 år kan tänka sig att bli egna företagare. Inför höstbudgeten kommer Miljöpartiet att se över möjligheterna att stärka ungas möjligheter till eget företagande. Det kan handla om satsningar på utbildning men också att tydliggöra och förstärka befintliga stöd- och informationsstrukturer för unga som vill starta eget företag.

4.4 Fler vägar till gymnasiekompetens och utbildning för bättre matchning på arbetsmarknaden

Gymnasiekompetens har blivit det nya minimikravet för att få ett jobb. Gruppen unga som inte klarar gymnasiet, inte kompletterar sin utbildning eller får ett jobb, innebär stora kostnader för samhället och en stor förlust för individerna själva.

Miljöpartiet vill se fler individuella, flexibla lösningar till gymnasiekompetens. Vi föreslår en utbyggnad av folkhögskolorna och den kommunala vuxenutbildningen med sammanlagt 10 000 nya platser. Regeringens satsning på nya platser inom yrkesvux är bra, men inte tillräcklig givet den höga arbetslösheten. Våra satsningar riktar, på ett tydligare sätt än regeringens, in sig på de grupper som står längst ifrån arbetsmarknaden.

Miljöpartiet vill satsa på 5 000 nya studieplatser på folkhögskolans allmänna linje. Ungefär 12 000 elever läser varje år in gymnasiekompetens på folkhögskolans allmänna linje. Många elever som läser in gymnasiekompetens på allmän linje upplever att de

blivit sedda, fått bättre självförtroende och fått lust att läsa vidare. Problemet är att alla inte får chansen – det går två sökande per plats för att läsa in gymnasiekompetens på folkhögskolornas allmänna linje.¹⁷

Folkhögskolan är för många en väg till jobb eller högre studier. 60 procent av dem som gått allmän linje arbetar eller studerar några år efter att de lämnat folkhögskolan.¹⁸ Utvärderingar visar också att de som går vidare från allmän linje på folkhögskola till högre studier ofta klarar studierna bra.

Personer med funktionsnedsättning och utlandsfödda är överrepresenterade i arbetslöshetsstatistiken och bland dem som inte fullföljer sin gymnasieutbildning. Folkhögskolorna fångar upp dessa grupper på ett bra sätt. Folkhögskolan gör riktade pedagogiska insatser för deltagare med funktionsnedsättning och invandrade deltagare med behov av stöd i svenska. Drygt 20 procent av dem som läser in sin gymnasiekompetens på folkhögskola har någon form av funktionsnedsättning och 34 procent är utlandsfödda.

Sedan 2010 pågår också inom folkhögskolan en satsning på studiemotiverande folkhögskolekurser. Målgruppen är arbetslösa ungdomar i åldern 16–25 år utan slutbetyg från grund- eller gymnasieskolan. Med Miljöpartiets förslag får fler unga chansen att läsa på dessa kurser.

Miljöpartiet vill göra folkhögskolans unika studiemiljö tillgängliga för fler. Därför vill vi knyta folkhögskolorna närmare de platser som har många unga arbetslösa, exempelvis storstädernas miljonprogramområden och landsbygdskommuner med hög ungdomsarbetslöshet. Detta kan ske genom att helt nya skolor öppnas eller att befintliga skolor startar filialer.

Även den kommunala vuxenutbildningen behöver stärkas och erbjuda fler att komplettera och läsa in en fullständig gymnasiekompetens. För att möta den höga arbetslösheten föreslår Miljöpartiet 7000 nya platser redan i år¹⁹ och 5 000 nya platser 2014 inom den kommunala vuxenutbildningen. Platserna riktar sig till alla som saknar fullständig gymnasieutbildning eller behöver komplettera gymnasieutbildningen för att få behörighet till högskolan. Regeringen tillför nya platser inom den yrkesinriktade kommunala vuxenutbildningen (yrkesvux). Detta når endast dem som är intresserade av en gymnasial yrkesutbildning.

¹⁷ Folkbildningsrådet (2012). Söktryck till folkhögskolorna.

¹⁸ Folkbildningsrådet (2012). Samlad bedömning av folkbildningens samhällsbetydelse.

¹⁹ Se Miljöpartiets följdmotion på regeringens proposition 2012/13:99 Vårändringsbudget för 2013.

Miljöpartiet föreslår också fler platser på yrkesutbildningar för att förbättra matchningen mellan arbetsgivarnas behov och de arbetssökandes kompetens. Vi vill tillföra 2 500 nya helårsplatser vid branschriktade jobbutbildningar samt 1 000 nya helårsplatser på yrkeshögskolan. Dessa platser inriktar sig i första hand på branscher där prognoserna pekar på arbetskraftsbrist. Enligt Arbetsförmedlingen²⁰ är det störst brist på arbetskraft för lastbilmekaniker, byggnadsplåtslagare, kockar, golvläggare och undersköterskor.

²⁰ Arbetsförmedlingen 2012. Var finns jobben - Bedömning för 2013 och en långsiktig utblick.

5 Miljö och klimat

5.1 Klimathotet allt allvarligare

Följderna av ett förändrat klimat blir allt mer uppenbara. Rapporterna om extrema väderhändelser kommer nu nästan dagligen, liksom vetenskapliga artiklar med nya rön som ytterligare understryker allvaret i situationen. Samtidigt fortsätter utsläppen av växthusgaser att öka och investeringarna i fossil energi slår nya rekord medan de globala klimatförhandlingarna rör sig framåt med snigelfart.

Sverige är i hög grad en del av problemet. Vi har, liksom andra industriländer, förbundit oss genom klimatkonventionen att ta ansvar på två sätt: dels att minska våra egna utsläpp till en hållbar nivå och dels att finansiera det globala klimatarbetet med additionella medel. Inget av dessa löften uppfylls av regeringen.

Utsläppen inom landet uppgår till över sex ton per person och år – en hållbar nivå anses vara kring ett ton per person och år. Med den takt utsläppen minskar enligt regeringens egen prognos, kommer det att ta minst 200 år innan utsläppen är på en hållbar nivå.²¹ Med den nuvarande politiken förväntas utsläppen vara mer eller mindre oförändrade fram till år 2020 och marginellt lägre år 2050, enligt Naturvårdsverket.²² Om man även räknar in svenskarnas utsläpp i andra länder genom internationella resor och de produkter vi importerar är utsläppen per person betydligt högre – och de ökar.

Vad gäller Sveriges andra skarpa åtagande, att vara med och finansiera det globala klimatarbetet, är situationen likartad. Istället för att tillföra nya pengar märker regeringen om pågående biståndsprojekt och befintliga bidrag till internationella fonder som klimatfinansiering.

Det svenska klimatarbetet har havererat och regeringens linje är dunkel. Trots det alarmerande läget verkar regeringen nöjd med utvecklingen. Statsministern har gått från att i sin första regeringsförklaring 2006 kalla klimatfrågan för en ödesfråga för världen till fullständig uppgivenhet och passivitet.

Så kan det inte fortsätta. Miljöpartiet föreslår en rad aktiva åtgärder för att minska klimatutsläppen. Vad Sverige gör spelar roll.

²¹ Miljödepartementet (2009). Sveriges femte nationalrapport om klimatförändringar, Ds 2009:63.

²² Naturvårdsverket (2012). Referensscenariot i Färdplan 2050, Rapport 6537.

5.2 Ekonomiska styrmedel och klimatlag

Miljöpartiet menar att den svenska klimatpolitiken sköts på samma sätt som statens finanser sköttes innan det finanspolitiska ramverket kom på plats. Det råder till exempel total förvirring om hur utsläppsmål ska räknas, vilka utsläpp som ska ingå, vad som ska ske med överblivna utsläppsrätter, frånvaron av regler för avräkning av sänkor och beräkning av långsiktig kostnadseffektivitet. Riksrevisionen har upprepade gånger kritiserat hur den svenska klimatpolitiken sköts.²³

För att skapa ordning och reda i klimatpolitiken föreslår Miljöpartiet ett klimatpolitiskt ramverk enligt samma modell som det finanspolitiska ramverket, vilket är vår viktigaste reform inom klimatpolitiken. Det kan bli lika centralt för den långsiktiga klimatpolitiken som det finanspolitiska ramverket har varit för att skapa stabila förutsättningar för svensk ekonomi.

Ett klimatpolitiskt ramverk ska ange ett långsiktigt mål för utsläppsminskningar till 2050 baserat på vetenskapens senaste rön och periodiska utsläppstak som sänks varje mandatperiod mot målet. Regelverket ska även ange principer för redovisning och beräkning samt hur Sveriges internationella åtaganden bör nås.

Ramverket skapar helt nya förutsättningar för en stabil och långsiktig klimatpolitik. Tydliga spelregler leder till ökad disciplin, trovärdighet, transparens och målstyrning. De klimatstyrmedel vi föreslår kommer att behöva justeras och kompletteras inom ramen för klimatlagen för att målen ska nås.

5.3 Rusta Sverige för ett förändrat klimat

Miljöpartiet har en långsiktig plan för att klimatsäkra Sverige. Under de kommande tjugo åren vill vi satsa över 30 miljarder kronor på klimatanpassningsåtgärder.

Även om Sverige och världen agerar kraftfullt för att minska klimatutsläppen så gör redan de utsläpp som skett fram till idag att klimatet ofrånkomligen kommer att förändras. För Sveriges del innebär det bland annat att tillgången på dricksvatten hotas när vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag blir sämre. Översvämmade vägar och källare kommer att bli allt vanligare, liksom svåra stormar och andra extrema väderhändelser.

²³ Riksrevisionen har gett ut sju rapporter där man granskar klimatpolitiken. Se exempelvis RIR 2012:7. Infrastrukturplanering – på väg mot klimatmålen?; RIR 2012:1. Klimatrelaterade skatter – vem betalar?; RIR 2011:8. Klimatinsatser utomlands – statens köp av utsläppskrediter.

Arbetet med att klimatanpassa Sverige utreddes i den statliga Klimat- och sårbarhetsutredningen som kom med sitt slutbetänkande redan 2007.²⁴ Hittills har regeringen inte tagit vara på utredningens förslag och vidtagit åtgärder. Här krävs såväl många mindre åtgärder i landets kommuner som större nationella klimatanpassningsåtgärder.

Kostnaderna för att anpassa samhället redan nu är många gånger mindre än att vänta till senare. Till exempel riskerar fastigheter och viktig infrastruktur för hundratals miljarder kronor att förstöras om inga åtgärder vidtas.²⁵ Klimatanpassning skapar också vinster i form av ett stort antal nya jobb. Det handlar bland annat om nya arbetstillfällen inom anläggning, projektering och byggsektorn.

Miljöpartiets förslag riktar in sig på ett antal större angelägna infrastrukturprojekt som idag saknar finansiering. Mälaren, Göta Älv med mynning och Skåne prioriteras. Satsningen planeras över en tjugofemårsperiod. Kostnaden ska delas mellan stat och kommun/region. En utredning ska utreda storleken på den statliga medfinansieringen för dessa stora klimatanpassningsprojekt.

Utöver dessa pengar kvarstår vår tidigare så kallade Klimatanpassningsmiljard (KLAMP). Kommuner och myndigheter ska kunna ansöka om bidrag från KLAMP för åtgärder mot extrema väderhändelser som översvämningar och långsiktiga klimatförändringar.

5.4 Folkligt deltagande i omställningen till 100 procent förnybar energi

Att ställa om energisystemet till att vara 100 procent förnybart är en central del i en hållbar energi- och klimatpolitik. Omställningen innebär ett paradigmskifte för elproduktionen, från ett fåtal stora kraftverk till en mångfald av små producenter spridda över hela landet. En sådan utveckling har tre positiva effekter: omställningen går fortare när fler deltar, konsumenterna får större kontroll över sina elräkningar och allmänheten blir mer positivt inställda till förnybara energikällor.

Detta är ingen utopi, vi ser det redan hända i våra grannländer Danmark och Tyskland. I båda dessa länder är det folkliga ägandet i de förnybara energikällorna stort och växande. Samtidigt är acceptansen för förnybara energikällor rekordhög och utbyggnaden går mycket snabbt. Båda länderna har medvetet satsat på att göra

²⁴ SOU 2007:60. Sverige inför klimatförändringarna - hot och möjligheter.

²⁵ SOU 2007:60. Sverige inför klimatförändringarna - hot och möjligheter.

medborgarna delaktiga i omställningen genom ägande eller samägande av vindkraftverk och solcellsanläggningar för att producera egen el.

Miljöpartiets mål är att öka det folkliga deltagandet i omställningen till ett förnybart energisystem. För att nå detta mål krävs stöd och styrmedel som har en annan inriktning än idag. De viktigaste punkterna i ett sådant program är:

- **Rätt till deläggande.** De som bor i närheten av ett blivande vindkraftverk ska ha rätt att bli delägare genom att köpa andelar i kraftverket. Ett sådant system har redan gett goda effekter i Danmark.
- **Ge kommunerna fastighetsskatten.** Vindkraftverk betalar en årlig fastighetsskatt till staten. Fastighetsskatten bör istället tillfalla den kommun där vindkraftverken står som en kompensation för deras kostnader och ett erkännande av deras bidrag till energiomställningen.
- **Fast pris för solel.** Den som sätter upp solceller ska veta att han eller hon får ett fast pris i många år. Fastpriset gör det tryggare och mer lönsamt att investera i solel.
- **Låt kvitt vara kvitt på elnätet.** Den som producerar el och levererar ut den på nätet ska kunna kvitta det mot sin egen användning. Kvittningen ska även gälla hushåll i flerfamiljshus och ske på årsbasis.

5.5 Hållbara och smarta transporter

För Miljöpartiet är det självklart att infrastrukturplaneringen ska styras av klimatmålen. Transporterna står för ungefär en tredjedel av Sveriges klimatpåverkan. Därför är en klimatomställning av transportsystemet avgörande för att vi ska kunna nå ett hållbart samhälle. Det krävs en radikal kursändring i politiken för att miljöpåverkan från trafiken ska minska. Utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter kommer annars att vara fyra gånger högre år 2030 än vad klimatmålet för transporterna kräver, enligt Trafikverket.²⁶

Tyvärr saknar regeringen en politik som tar itu med problemen. Istället gör regeringen mångmiljardinvesteringar som går åt motsatt håll – i nya motorvägar som leder till mer biltrafik, ökad trängsel på vägarna och större klimatpåverkan.

Miljöpartiet föreslår stora satsningar på järnväg, spårvägar och övrig kollektivtrafik samt på cykel och gång. På så sätt blir tågen blir punktligare, det skapas fler sittplatser i

²⁶ Trafikverket (2012). Delrapport Transporter 2012:224. Underlag till Färdplan 2050, s 23. Klimatmålet som åsyftas utgår från trafikverkets tolkning av regeringens mål om en fossiloberoende fordonsflotta, en minskning av fossilanvändningen i vägtrafiken med 80 procent jämfört med 2004.

kollektivtrafiken och det blir säkrare att ta sig fram på cykel, både för barn och vuxna. För godset handlar det om att styra mot mer transporter på järnväg och med sjöfart. Miljöpartiet satsar cirka 70 miljarder kronor mer än regeringen på järnväg och 7 miljarder kronor mer till drift och underhåll, under perioden 2014-2025. Regeringens tillfälliga omfördelning till järnvägsunderhåll för 2013 är bra, men det krävs mer långsiktiga satsningar för att tågen ska komma i tid.

Miljöpartiets satsningar kommer att ge jobb runtom i landet och är viktiga steg mot en klimatsmart ekonomi. Parallellt med investeringar krävs planering för ett transportsnålt samhälle, där det vi behöver i vardagen finns nära där vi bor och där varor inte transporteras längre än nödvändigt.

Den största potentialen att minska biltrafiken finns i städer och tätorter. Därför fokuserar Miljöpartiets politik på att minska bilanvändningen i dessa områden. På landsbygd, framför allt i glesbygd, kommer bilen fortsatt att ha en avgörande roll i människors vardag. Där behöver fokus vara på att få fram energisnåla fordon och tillgång till förnybara drivmedel. Samtidigt finns stora möjligheter att minska den enskildes beroende av bil även här, till exempel genom kollektivtrafik, distansarbete och samordnade system av samåkning.

Regeringens politik ger osäkra villkor för den som köper eller producerar en bil med lägre miljöpåverkan. Det duger inte med endast tillfälliga beslut som undergräver långsiktiga spelregler för marknad och konsumenter – det behövs system som håller över tid. Ett exempel på regeringens agerande är att man nu vill slopa tullvillkoret för etanol, vilket innebär att man öppnar för import av etanol med låg klimatnytta, så kallad fuletanol, till Sverige. Detta är tveksamt ur klimatsynpunkt och riskerar att försämra situationen för biobränslen.

Flygresandet står för en tiondel av svenskarnas totala klimatutsläpp, och trenden är ökande. Flyget ingår numera i EU:s handelssystem med utsläppsrätter, men effekten på biljettpriset är marginell. I praktiken saknar det miljöstyrande effekter. Vi anser att flyget ska bära sina miljökostnader. Därför föreslår Miljöpartiet en klimatskatt för flyget, som syftar till att inkludera flygets klimatpåverkan.

De fyra transportslagen järnväg, väg, sjöfart och flyg fungerar inte utan det femte – data och telekommunikation. Stora klimatvinster kan göras med hjälp av IT. Det handlar till exempel om att ersätta en del av de ”tvungna” flygresorna med videokonferenser. Staten har ett stort ansvar för att de statligt ägda fibernäten behålls och utvecklas, så att de kan användas för att ställa om och modernisera samhället i hela landet.

5.6 En gruvpolitik för framtiden

Intresset för att prospektera efter, och bryta, malm och andra naturresurser i Sverige har aldrig varit så stort som idag. Statens geologiska undersökningar (SGU) beräknar att ett femtontal nya eller nygamla gruvor kommer att öppnas inom en tioårsperiod.²⁷

Med ett ökat exploateringstryck ökar också konflikten mellan olika intressen. Ett exempel på detta är Nordkalks planerade kalkbrytning på Gotland. Där ställs nya arbetstillfällen inom kalkindustrin mot dricksvattenförsörjning, bevarandet av sällsynta arter och framtida möjligheter för Gotlands turismnäring. I norra Sverige beskriver många samebyar det stora intresset att prospektera och kommande gruvor tillsammans med andra former av exploatering av skogen och fjällen som ett hot mot den samiska kulturen och rennäringen. Även andra näringar känner sig hotade.

Miljöpartiet vill att vi i Sverige även i framtiden ska kunna använda våra naturtillgångar för att skapa ekonomiskt välstånd och livskvalitet. Då krävs ett långsiktigt hållbart och tydligt regelverk. Ett regelverk som möjliggör en livskraftig gruvnäring, samtidigt som den tillgodoser samernas rättigheter som urfolk, befintliga näringar och framväxten av nya, långsiktigt hållbara, arbetstillfällen inom exempelvis turismbranschen.

För att svensk industri långsiktigt ska kunna hävda sig i den globala konkurrensen krävs också att vi stimulerar framväxten av nya lösningar för att tillgodose världens behov av mineraler och bidrar till hushållningen med naturresurser. Här finns en enorm potential för svenska företag att gå i bräschen för kommande framtidsbranscher. Tyvärr saknas denna insikt helt i den mineralstrategi som regeringen presenterade tidigare i år.

Nya affärsmöjligheter finns till exempel inom området ”urban mining” – utvinning av de stora mängder metaller som ligger nergrävda under våra städer i form av gamla kablar och ledningar. Det kan också handla om att ta vara på värdefulla mineraler som idag hamnar på sophögen, så kallad ”waste mining”. Pengar inom Vinnovas gruv-, mineral- och stålforskningsprogram borde kunna användas till detta.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag av regeringen att se över den så kallade deponiskatten. Miljöpartiet föreslår att det, inom ramen för utredningen, tas fram förslag som ökar utvinningen av metaller i gruvdeponier.

²⁷ Näringsdepartementet (2013). Sveriges mineralstrategi. För ett hållbart nyttjande av Sveriges mineraltillgångar som skapar tillväxt i hela landet.

Miljöpartiet anser att vinsterna från utvinningen av våra gemensamma naturtillgångar ska komma samhället till del i högre utsträckning än idag. På många håll i världen finns eller diskuteras införandet av en särskild gruvbrytningsskatt. Miljöpartiet vill införa en liknande skatt i Sverige, men formerna behöver utredas. Intäkterna bör delvis gå till att stödja en långsiktigt hållbar utveckling i lokalsamhällena/regionerna som idag är beroende av gruvnäring men också fonderas för framtida behov såsom den norska regeringen gör med delar av landets oljeintäkter. Vi vill också utreda möjligheterna att införa en obligatorisk försäkring för gruvbolagen för återställning och sanering efter att brytningen har upphört.

5.7 Framtiden för svenskt jordbruk är ekologisk

Miljöpartiets vision är 100 procent ekologiskt jordbruk. Med ett ekologiskt jordbruk minskar spridningen av miljögifter, problemen med övergödning lindras och växt- och djurlivet kan blomstra – i Sverige och resten av världen. Som en bonus får konsumenterna tillgång till giftfri och smakrik mat av hög kvalitet.

Den globala livsmedelsproduktionen är överansträngd. Naturresurser som matjord och vatten överutnyttjas. Med en växande och allt rikare befolkning ökar efterfrågan på mat, samtidigt som det finns en önskan att öka produktionen av biodrivmedel från jordbruket av klimatskäl. Utmaningarna blir än tuffare i takt med klimatförändringarna.

Det behövs en kraftfull politik för att bryta denna utveckling. Ett led i detta arbete bör vara att livsmedel, liksom andra produkter, bär sina egna miljökostnader. Den svenska konsumtionen av livsmedel bidrar till stor miljöpåverkan, särskilt vid produktion utomlands. En påverkan som idag inte speglas av priset. Animaliska produkter innebär i allmänhet större miljöpåverkan än vegetabiliska, bland annat genom större mark- och energibehov och större växthusgasutsläpp. Därför bör det utredas hur animalieproduktionens miljökostnader kan beskattas.

Miljöpartiets målsättning är att öka livsmedelsproduktionen i Sverige. Vi föreslår en satsning på över 300 miljoner kronor per år inom ramen för landsbygdsprogrammet, på bland annat jordbruksinriktad forskning och på åtgärder för ekologisk produktion. Det faktum att regeringen inte aviserat nivån för medfinansiering av framtida EU-stöd för landsbygden skapar en onödig osäkerhet för Sveriges bönder och andra som tagit del av stödet.

Vi anser också att det svenska och europeiska jordbruksstödet ska användas till att främja övergången till ekologisk produktion, inte som idag där merparten av stödet går till storjordbruk som inte tar ett miljöansvar.

Vi vill rikta det svenska jordbruksbiståndet mot att öka produktiviteten i det småskaliga lantbruket med i första hand ekologiska metoder, särskilt i Afrika söder om Sahara.

5.8 Grön politik för global utveckling

Sverige är ett litet land med stora möjligheter. Vi har ett internationellt förtroendekapital som utvecklats under decennier av internationellt samarbete. Sverige kan bryta den misstro som präglar och låser de internationella klimatförhandlingarna. Det gör vi bäst genom att leva upp till de två åtaganden vi gjort i klimatkonventionen: att minska våra egna utsläpp till en hållbar nivå och finansiera klimatarbete i fattiga länder. Därför föreslår Miljöpartiet ett nytt anslag i statsbudgeten med pengar till internationella klimatinsatser.

Sverige kan vara en del av lösningen, men är det inte idag. Enligt Klimatkonventionen och Kyotoprotokollet ska finansiering av klimatarbete i fattiga länder ske utöver biståndet. Vi, i den rika delen av världen, har ett ansvar att bidra till utsläppsminskningar i fattiga länder. De fattigaste länderna är redan idag hårt drabbade av klimatförändringarna. Därför har de rika länderna ett ansvar för stöd till anpassning. Men den svenska regeringen tillför inga nya pengar, utan räknar om befintligt bistånd.

För att nå upp till de summor som utlovats, 100 miljarder US-dollar årligen från 2020, måste finansieringskällor utanför statsbudgeten utvecklas. I Tyskland, Frankrike och Storbritannien diskuteras möjliga alternativ som globala skatter på flyg- och fartygsbränslen för internationella transporter, öronmärkning av intäkterna från auktioneringen av EU:s utsläppsrätter och internationell skatt på finansiella transaktioner.

Under andra hälften av 2013 kommer den FN-ledda Gröna Fonden vara redo att börja sitt arbete med klimatomställning och anpassning i Syd. Då måste Sverige ta ansvar för att fonden har tillräckliga resurser. Det är därför hög tid att även den svenska regeringen tittar på en finansieringsplan för Sveriges internationella åtaganden.

Svenskt bistånd åtnjuter stor respekt internationellt. Biståndet ska vara en katalysator så att människor som lever i fattigdom får förutsättningar att förbättra sina levnadsvillkor. Miljöpartiet är stolta över det av riksdagen antagna enprocentmålet för

bistånd. Därför kan vi inte acceptera de omfattande och ökande avräkningar som görs av regeringen. Sverige har en ambitiös målsättning, men tricksar med pengarna. I årets tilläggsbudget tas ytterligare 709 miljoner kronor till flyktingmottagning i Sverige. Inget annat givarland gör, procentuellt sett, så stora avräkningar som Sverige. Med regeringens budget lämnar var sjunde biståndskrona aldrig Sverige.

6 Skola och utbildning

Den svenska skolan är bra på många sätt. Våra barns och ungdomars förmåga till problemlösning är mycket hög. Våra elever är duktiga på mänskliga rättigheter, kritiskt tänkande och att respektera andra människor.

Tyvärr ser vi också allt fler problem i den svenska skolan. Skolresultaten sjunker samtidigt som vi ser en tilltagande segregation skolor emellan, och elevens socioekonomiska bakgrund avspeglas tydligare i skolresultatet. Alltför många elever upplever utsatthet i skolan, särskilt genom mobbing. Vissa elever är i behov av särskilda stödåtgärder men tillgången i skolorna upplevs ofta som otillräcklig av elever, föräldrar och lärare. Lärarna tyngs av en ökande administrativ börda och upplever att de inte har tillräckligt med tid för undervisningens viktiga för- och efterarbete och för att möta varje elevs behov. Den borgerliga regeringen har, trots hög svansföring, misslyckats totalt med att åtgärda problemen i den svenska skolan.

Jämte klimatpolitiken är skolan den viktigaste framtidsinvesteringen för Miljöpartiet. Vi står för en framtidsinriktad utbildningspolitik där kunskapsbildning, utveckling, kreativitet, demokrati och det livslånga lärandet står i fokus. Vår politik vilar på tilltro till lärarnas kompetens och varje elevs förmåga och lust att lära. Miljöpartiet vill se en stärkt lärarkår och en ökning av skolans möjlighet att se varje elev utifrån dennes behov. I denna motion föreslår vi ett antal större förändringar för att åstadkomma detta.

6.1 Lärarna – skolans viktigaste resurs

Den enskilt viktigaste förutsättningen för en skola av högsta klass är lärarna. En gemensam nämnare för länder med goda skolresultat är att det finns god tillgång till välutbildade lärare. Miljöpartiet anser att det är dags att erkänna lärarkåren som en av samhällets allra viktigaste yrkesgrupper. Därför föreslår Miljöpartiet en ambitiös satsning för att stärka lärarens roll i skolan.

6.1.1 Miljöpartiets lärarlyft – kompetensutveckling med verkliga resultat

I Sverige har lärarnas karriär- och utvecklingsvägar länge varit eftersatta. Vi vill skapa utökade karriärmöjligheter för lärare, samtidigt som vi gör en bred satsning på lärarnas kompetens-, yrkes- och löneutveckling.

Regeringen har, efter påtryckningar, lanserat en karriärutvecklingsreform. Den är ett steg i rätt riktning men har flera allvarliga brister. Vår viktigaste kritik är att reformen inte kommer hela lärarkåren till del – endast en av tio lärare har möjlighet att få en

karriärtjänst och förskollärarna är inte ens berättigade att söka dem. Dessutom signalerar regeringen med sitt språkbruk att det finns bättre och sämre lärare.

Miljöpartiet föreslår en mer heltäckande karriärutvecklingsreform där fler lärare får karriärtjänster, inklusive förskollärarna. Miljöpartiet föreslår också att regeringens så kallade förstelärare istället kallas utvecklingslärare.

NYTT FÖRSLAG: Karriärutvecklingsreform för lärare	
Reform	Kostnad utöver regeringen (mkr)
Karriärtjänster	1500
Lärares kompetensutveckling	1300
Fortbildningsinsatser	500
Lektorers forskningsarbete	250
Summa	3550

- Miljöpartiet satsar 3,55 miljarder kronor utöver regeringen. Dessutom använder vi regeringens karriärutvecklingspengar på ett mer effektivt sätt. Inklusivt regeringens pengar blir det en satsning på över fem miljarder kronor på tre år.
- Ger lönehöjningar på 5 000 respektive 10 000 kronor för 20 000 utvecklingslärare (i regeringens reform kallade förstelärare) eller 10 000 lektorer.
- Alla lärare ska få tillgång till kompetensutveckling. Vi satsar 5 000 kronor per lärare årligen om arbetsgivaren avsätter samma belopp.
- Pengar till medfinansiering av regionala och lokala fortbildningsinsatser.
- Lektorerna kan få 25 000 kronor per person i direkt forskningsstöd om läraren knyts till ett lärosäte.

För att skapa en skola som präglas av högt förtroende för lärarnas profession och expertis krävs dessutom att de brister som finns i lärarlegitimationsreformen åtgärdas. Regeringen bör därför återkomma med en finansieringsplan för lärarlegitimationen inklusive kostnadsberäkningar för fordrad kompetensutveckling av lärare för att nå upp till nya behörighetskrav. Detta för att varje elev ska mötas av kompetenta och behöriga lärare i klassrummet. Lärarlegitimationen är en viktig bit i kvalitetssäkringen av det svenska skolväsendet.

6.1.2 Ordinationsrätt – ökade befogenheter för lärare att besluta om stödåtgärder

Läraren är den som bäst känner elevens behov. Miljöpartiet vill införa en ordinationsrätt som innebär att lärare får möjlighet att ordinera stödåtgärder för elever med stödbehov. Det är mycket viktigt att elever får rätt stöd så snart behovet har identifierats, så att

eleven slipper halka efter i skolan. Idag är det skolledaren som beslutar om särskilda stödåtgärder. Med Miljöpartiets förslag får lärarna ökade befogenheter, de får större förtroende att utöva sin pedagogiska expertis och eleverna får sina rättigheter till kvalitativ undervisning tillgodosedd.

6.1.3 Minska pappersarbetet – låt lärare vara lärare

Sverige har många duktiga lärare som känner stort engagemang för sin undervisning och för sina elever. Samtidigt larmar allt fler lärare om att de får ägna en stor del av sin arbetstid åt pappersarbete. Miljöpartiet vill minska den administrativa bördan så att lärarna istället kan fokusera på sin undervisning. Miljöpartiet föreslår bland annat att kraven på dokumentation i skollagen renodlas och att inga nya krav ska få ställas på skolorna utan att det tydligt anges hur mycket tid de ska få ta i anspråk.

6.2 En skola som ser varje elev utifrån dess individuella behov

Idag har inte alla elever samma möjlighet att, utifrån sina förutsättningar, nå skolans kunskapsmål. Miljöpartiet föreslår här en samlad satsning för att skapa en skola som ser varje elev utifrån dess individuella behov, från förskolan till gymnasiet.

6.2.1 Eleverna skall garanteras stöd att lära sig läsa, skriva och räkna

Varje elev har rätt att under sin ordinarie skolgång få de kunskaper, färdigheter och värden som formuleras i skolans styrdokument, men skolan klarar inte alltid att ge alla elever dessa viktiga baskunskaper. Skolan ska garantera varje elevs rätt att lära sig läsa, skriva och räkna innan eleven lämnar årskurs tre. Exempel på sådant stöd är prioritering av matte och svenska, ökad undervisningstid, eftermiddagsundervisning, helg- eller sommarskola.

6.2.2 Ökad tillgänglighet till elevhälsa, specialpedagogik samt studie- och yrkesvägledning

Många barn och ungdomar mår dåligt. En del lever under svåra hemförhållanden och andra upplever utsatthet av andra skäl. Eleverna ska ha tillgång till professionell elevhälsa som kan hantera de här frågorna. Det är viktigt att alla elever får tillgång till stöd, oavsett vilken skola eleven går på.

Miljöpartiet föreslår därför en satsning på mer personal inom skolan. Framför allt vill vi satsa på elevhälsa, specialpedagogik och studie- och yrkesvägledare. Genom dessa insatser ges också lärare möjlighet att fokusera på sitt pedagogiska uppdrag.

6.2.3 Rikta skolans resurser dit de behövs

Segregationen mellan skolor drabbar den enskilda eleven som inte ges chansen att nå sin fulla potential. För att alla elever, oavsett skola, ska få samma möjligheter vill Miljöpartiet ålägga kommunerna att införa ett resursfördelningssystem som riktar resurser dit behoven är som störst. År 2010 var det endast 28 procent av landets kommuner som för sina grundskolor tillämpade ett fördelningssystem med någon typ av tilläggsresurs utifrån socioekonomiska behov.²⁸

6.2.4 Ett lyft för fritidshemmen

Fritidsverksamheten fyller en viktig funktion för elevernas pedagogiska utveckling. Här utvecklar eleverna nya kunskaper och deras språkliga och sociala förmågor stärks. De senaste åren har grupperna blivit större och andelen behörig personal har blivit lägre. Miljöpartiet satsar på att vända utvecklingen. Vi vill investera i mindre grupper och fler behöriga fritidspedagoger. Då får fritidshemmen bättre förutsättningar att utöva sitt pedagogiska uppdrag.

6.2.5 Satsning på ökat läsande och en utvecklad infrastruktur för IT

Miljöpartiet föreslår ett läslyft för Sveriges alla elever. Internationella undersökningar visar att svenska elevers läskunnighet har försämrats.²⁹ Nästan var femte elev i Sverige har inte en grundläggande läsförståelse.³⁰ Bristande läsförmåga innebär att eleven blir sämre på att förstå faktainformation, dra logiska slutsatser och förstå metaforer. Skolorna ska få möjlighet att organisera särskild pedagogisk verksamhet där eleverna får öva sina förmågor i läsning, diskussion och analys.

Miljöpartiet föreslår också en generell satsning på en utbyggd infrastruktur för IT i skolan samt kompetensutveckling för skolans personal syftande till att bättre integrera IT-verktygen i det pedagogiska arbetet. En skola utan tillgång till tekniska verktyg går miste om många möjligheter och riskerar dessutom att upplevas som inaktuell och gammaldags vilket i sig är en hämsko för inläring och utveckling. Sveriges skolor ska ha utrustning och kompetens för att kunna erbjuda bästa möjliga undervisning.

²⁸ Riksdagens utredningstjänst (2010). Dnr 2010:1874.

²⁹ PIRLS (2011).

³⁰ PISA (2009).

6.3 Kvalitet i högre utbildning och forskning

En högre utbildning och forskning av hög kvalitet är centralt för att kunna klara framtidens utmaningar och stärka Sveriges internationella konkurrenskraft. I dagsläget har svensk högre utbildning vid högskolor och universitet problem. Anslagen har urholkats med ungefär 6 miljarder kronor jämfört med år 1994/1995, när det nuvarande ersättningssystemet infördes.³¹ Detta har lett till kvalitetsförsämringar, inte minst genom att den lärarledda undervisningen har minskat. Ett annat stort kvalitetsproblem är den höga andelen visstidsanställda (35 procent). Miljöpartiet föreslår ett flertal åtgärder för att stärka kvaliteten i den högre utbildningen:

- Inför en undervisningsgaranti motsvarande tio timmars lärarledd undervisning i veckan.
- Satsa mer resurser för forsknings- och arbetslivsanknytning i grundutbildningen.
- Förtydliga lärosätenas innovationsuppdrag.
- Se över anslagssystemet, baserat på Resursutredningens förslag.³²
- Se över anställningsformerna och fortbildningsmöjligheterna för anställda inom högre utbildning med målet att få fler fasta trygga anställningar.
- Förbättra doktorandernas villkor genom att alla forskarstuderande ges doktorandtjänst och garanterad handledning.
- Ta bort studieavgifterna för studenter utanför EES. Regeringen införde avgifterna den 1 juli 2011. Detta har lett till att nio av tio utländska studenter försvunnit – vår högre utbildning har blivit än mer isolerad, än mindre konkurrensutsatt. Möjligheterna att rekrytera välutbildad arbetskraft har därmed dramatiskt försämrats. Internationella studenter är viktiga för att få in fler perspektiv och på så vis öka utbildningarnas kvalitet och stärka Sveriges internationella konkurrenskraft.

Vi har i vår motion med anledning av forsknings- och innovationspropositionen³³ lyft upp behoven av nya sätt att fördela forskningsmedel, på sätt som stärker regional och nationell innovationskraft och tillväxt men som också är transparent och tydligt. Vi ser ett tydligt behov av att staten avstår från klåfingriga kvalitetsutvärderingsförsök av forskning och låter forskningen hantera detta inom ramen för befintliga system.

³¹ Fritzell A (2012.). Fortsatt utbyggnad – Fortsatt urholkning, SULF:s skriftserie.

³² SOU 2007:81. Resurser för kvalitet.

³³ Mot. 2012/13:Ub5.

Sammantaget värnar vi de små och regionala lärosätena och anser att de ska ges förutsättningar att ha en högkvalitativ verksamhet, baserad på tydliga objektiva finansierings- och utvärderingskriterier.

Regeringen föreslår en tillfällig ökning med 1400 utbildningsplatser för ingenjörer och sjuksköterskor under 2013 och 2014. Detta är välkommet, men endast en liten kompensation för de 11 700 utbildningsplatser som regeringen tidigare tagit bort sedan 2011³⁴. Regeringen har hattat fram och tillbaka med utbildningsplatserna under sin tid vid makten. Detta skapar osäkerhet hos lärosätena vilket är en dålig förutsättning för en högre utbildning med hög kvalitet. Vi saknar också åtgärder för att få fler sökande till ingenjörsutbildningarna, liksom för att få en högre andel studenter som med goda resultat fullföljer utbildningarna. Miljöpartiet föreslår mer praktik, stöd för breddad rekrytering och forskningsanknytning i utbildningen.

³⁴ Universitetskanslerämbetet (2012). Statistikanalys över lärosätenas årsredovisningar.

7 Samhälle och arbetsliv

7.1 Arbetslivstrygghet – en socialförsäkring med individen i fokus

Miljöpartiet föreslår ett helt nytt trygghetssystem som är enkelt, inkluderande och jämlikt – en grundförsäkring för alla. Vi kallar det arbetslivstrygghet. Förslaget innebär en gemensam försäkring där både allmän sjukförsäkring och allmän arbetslöshetsförsäkring ingår liksom en lägsta ersättningsnivå. Människor ska inte behöva bollas runt mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Vi vill se en enda väg in i trygghetssystemen och många vägar ut. Arbetets betydelse för samhället är central. Arbete ska löna sig, men även räknas bredare än i dag så att även studenter, egenföretagare och familjehemsföräldrar kan omfattas av en acceptabel försäkring.

7.1.1 Regeringen har urholkat trygghetsförsäkringarna

Regeringen har kraftigt försämrat villkoren i trygghetsförsäkringarna. Allt fler står idag utan a-kassa eller sjukförsäkring och hänvisas då till kommunernas socialkontor för att få försörjningsstöd – nästan hälften av alla dem som lever på kommunalt försörjningsstöd gör det på grund av arbetslöshet.³⁵ Detta är bekymmersamt, inte bara för den enskilde, utan också för kommunernas ekonomi.

Sedan de nya reglerna i sjukförsäkringen trädde i kraft fullt ut 2010 har närmare 70 000 personer kastats ur försäkringen. Under år 2013 beräknas ungefär 12 000 ytterligare tvingas lämna på grund av de nya tidsgränserna i sjukförsäkringen.³⁶ Tack vare hårda påtryckningar har regeringen dock tvingats backa och återinföra ett mer rättssäkert begrepp för prövning av människors arbetsförmåga efter 180 dagars sjukskrivning. Det var en viktig delseger i väntan på ett helt nytt trygghetssystem.

Regeringen har också drastiskt försämrat arbetslöshetsförsäkringen. Detta har lett till att allt färre har ett skydd om de skulle bli arbetslösa. Endast hälften av de öppet arbetslösa får ersättning från a-kassan. Detta drabbar särskilt unga och utrikes födda. Endast tre av tio ungdomar i åldrarna 20-25 år är medlemmar i a-kassan och bara en av tio arbetslösa mellan 20 och 24 år får ersättning från a-kassan. Detta leder till att många unga tvingas söka försörjningsstöd eller leva på sina föräldrar om de blir arbetslösa. Ett

³⁵ Socialstyrelsen (2012). Statistik över försörjningshinder och ändamål med ekonomiskt bistånd 2011.

³⁶ Försäkringskassan (2013).

annat problem är ersättningsnivåerna är alldeles för låga. Den högsta ersättningen i försäkringen idag är under 40 procent av den svenska genomsnittslönen.

Regeringen har också avskaffat det så kallade studerandevillkoret, vilket gör det omöjligt att kvalificera sig för ersättning från a-kassan genom att studera.

7.1.2 Steg på vägen mot arbetslivstrygghet – en värdig sjukförsäkring och en arbetslöshetsförsäkring som omfattar fler

För att göra arbetslivstrygghet möjlig vill vi genomföra en rad förändringar i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen. Miljöpartiet föreslår att redan nu:

- Införa en grundnivå ("golv") i sjukförsäkringen
- Ta bort den bortre gränsen helt i sjukförsäkringen
- Höja ersättningsnivån ("taket") i arbetslöshetsförsäkringen
- Införa ett sökandevillkor i arbetslöshetsförsäkringen
- Räkna den ersättningsgrundande inkomsten på samma sätt oavsett om man är sjuk eller arbetslös.

Sjukförsäkringen ska hjälpa människor tillbaka till arbete och egen försörjning. För att kunna ge individer stöd är det också nödvändigt med uppföljning. För Miljöpartiet har det därför varit viktigt att så länge den bortre gränsen i försäkringen kvarstår, säkerställa människors rätt till insatser och rehabilitering samt uppföljning av åtgärder innan utförsäkring kan ske. Miljöpartiet har varit en av de drivande krafterna bakom att riksdagen, i ett tillkännagivande till regeringen den 14 mars 2013, efterfrågat fler och tidigare rehabiliteringsinsatser. I tillkännagivandet ingick också att regeringen ska säkerställa att människor får insatser i god tid innan de når den bortre gränsen för sjukpenning.

För att fler ska kunna omfattas av arbetslöshetsförsäkringen vill vi att den som aktivt söker arbete ska ha rätt till ersättning även om man inte tidigare haft en anställning. Utöver grundnivå ska den frivilliga försäkringen finnas kvar för den som är medlem i någon av de fackliga organisationernas a-kassor.

7.2 Kvalitet i välfärden

Alla ska kunna lita på skolan, vården och omsorgen i Sverige, alldeles oavsett vem som utför den. Eleverna i skolan ska få de verktyg de behöver för att kunna nå sin fulla potential. Patienterna i sjukvården ska få god vård på rätt sätt och i rätt tid och Sveriges äldre ska få en trygg och professionell omsorg. Välfärden ska finnas tillgänglig för alla

på lika villkor, oavsett kön, etnicitet, sexuell läggning, religion, ålder eller funktionsnedsättning.

Så ser det inte ut idag. Läs- och skrivkunnigheten bland Sveriges elever sjunker och har nu nått sin historiska bottennotering. Alltför ofta drabbas patienter av en allvarlig skada eller utsatts för allvarliga risker i hälso- och sjukvården. År 2012 anmäldes 2143 händelser till Socialstyrelsen, jämfört med år 2006 när cirka 1440 anmälningar skedde. Samtidigt är landstingens ekonomiska förutsättningar varierande – så varierande att det inte går att säga att vården i landet sker på lika villkor oavsett var den utförs. Inom äldreomsorgen ökar personalomsättningen, liksom sjukskrivningarna bland personalen och problemen att rekrytera och behålla ny personal är mycket stora. Risken för felbehandlingar ökar, liksom de äldres otrygghet.

Miljöpartiet föreslår en satsning för att öka personaltätheten i vården, skolan och omsorgen. Det gör vi genom att tillföra pengar till kommuner och landsting. På så vis stärks kvaliteten i välfärden samtidigt som vi skapar nya jobb.

Miljöpartiet anser att konkurrensutsättning och så kallade valfrihetstjänster kan införas och användas om de leder till att elever, äldre och patienter får det bättre – det vill säga om det leder till ökad kvalitet i verksamheten. Vi ser positivt på privata utförare och en mångfald av aktörer inom välfärden. Förutsättning för att dessa aktörer ska få driva verksamhet inom välfärdssektorn är att syftet är just utbildning eller vård, inte vinst. Tillstånd att bedriva verksamheter ska inte kunna överlåtas utan föregående kontroll och ny prövning.

För att säkerställa kvalitet och rättsäkerhet i välfärdssektorn vill vi stärka såväl medarbetares som elevers, patienters, brukares och äldres inflytande och insyn över verksamheten. I all offentligt finansierad verksamhet ska samma regelverk gälla, oavsett huvudman. Meddelarfrihet, alltså rätten att anonymt lämna ut uppgifter om verksamheten, ska vara en självklarhet för all personal. Oegentligheter ska kunna påtalas och åtgärdas i all offentligt finansierad verksamhet, oavsett vem som driver verksamheten. Detta kan ske till exempel genom så kallade whistleblowersystem.

7.3 En jämställd arbetsmarknad

Miljöpartiets mål är att det inte ska vara någon skillnad på kvinnor och mäns genomsnittliga inkomster. Lönen är helt centralt i jämställdhetsarbetet. Egen lön och egen försörjning är grunden till självständighet och frihet.

Enligt statistik från Medlingsinstitutet är kvinnors löner, sett till hela arbetsmarknaden, 86 procent av mäns löner. Ungefär hälften av den löneskillnaden kan förklaras av att kvinnor och män har olika utbildning, befattningsgrad och arbetstid. Resterande löneskillnad mellan kvinnor och män – drygt sex procent – kan inte förklaras på annat sätt än att traditionella kvinnoyrken värderas lägre än mäns.³⁷ Det är en oacceptabel skillnad i ett modernt land som Sverige. Kvinnors lägre löner spiller också över på familjernas prioriteringar. Kvinnor tar ut 76 procent av föräldraledigheten och lägger mer tid på obetalt hemarbete än vad män gör.³⁸

Regeringens politik, med nedmontering av trygghetssystem som sjukförsäkring och a-kassa, har missgynnat kvinnor som grupp. Regeringens jobbskatteavdrag gynnar männen mest, eftersom deras löner är högre. Siffror från Riksdagens utredningstjänst visar att skillnaden i nettoinkomst mellan kvinnor och män har ökat med nästan 40 procent, eller 18 000 kronor per år, sedan år 2006.³⁹ Kvinnors inkomster släpar efter hela livet. Redan vid 24 års ålder är skillnaden i årsinkomst mellan könen i genomsnitt 50 000 kronor. Den genomsnittliga skillnaden i nettoinkomst var i kronor per år cirka 63 000 kronor år 2012 att jämföra med 45 000 kronor år 2006.

De senaste två åren har kvinnors sjukskrivning ökat med 35 procent. Motsvarande ökning för männen var betydligt mindre, cirka 20 procent.⁴⁰ I februari 2013 var sjukskrivningstalet 10 dagar för kvinnor och 5,7 dagar för män. Det här är en fråga om arbetsvillkor och livsvillkor. Män och kvinnor jobbar i olika branscher, där kvinnor ofta har sämre arbetsvillkor, tillfälliga anställningar, mer ofrivillig deltid och mindre makt över sin arbetstid.

Miljöpartiet föreslår en offensiv politik för jämställda löner och en jämställd arbetsmarknad. Arbetet för jämställda löner är ett ansvar för arbetsmarknadens parter, men politiken måste skapa förutsättningar. Våra förslag i korthet:

- **Inför tredelad föräldraförsäkring.** En sådan lösning skulle både öka möjligheten för ett jämställt, individanpassat uttag och förbättra kvinnors ställning på arbetsmarknaden. En tredelning skulle ge fler närvarande pappor och sätta barnets rätt till alla sina föräldrar främst. Samtidigt vill vi avskaffa

³⁷ Medlingsinstitutet (2012). Vad säger den officiella lönestatistiken om löneskillnaden mellan kvinnor och män 2011?

³⁸ SCB (2013). Kvinnors inkomster släpar efter hela livet.

³⁹ Riksdagens utredningstjänst (2013). Dnr 2013:326.

⁴⁰ Försäkringskassan (2013). Nya sjukpenningtalet - samtliga åldersgrupper, per månad och kön.

vårdnadsbidraget och jämställdhetsbonusen. De leder inte till ett mer jämställt föräldraskap.

- **Inför statlig pott för jämställda löner.** Politiskt styrda arbetsgivare, det vill säga staten, kommuner och landsting, måste avsätta resurser för jämställda löner. Miljöpartiet föreslår en lönepott för att höja kvinnors löner i statlig verksamhet.
- **Upprätta årliga lönekartläggningar.** Lönekartläggningar är ett bra instrument för att upptäcka och åtgärda osakliga löneskillnader mellan könen. Miljöpartiet föreslår att jämställdhetslagen ändras så att arbetsplatser med fler än tio arbetstagare måste upprätta lönekartläggningar varje år.
- **Bättre villkor för dem som arbetar inom äldreomsorgen.** Det är inte rimligt att kvinnor sliter ut sig inom vård- och omsorgsyрken. Vi vill ha ökad bemanning, kompetensutveckling och bättre arbetstider inom äldreomsorgen.
- **Öka möjligheten att bestämma över sin arbetstid.** Många kvinnor arbetar ofrivilligt deltid. Miljöpartiet vill öka människors möjlighet att bestämma över sin arbetstid, oavsett om det handlar om att gå upp eller ned i arbetstid.
- **Minska missbruket av visstidsanställningar.** Kvinnor har oftare visstidsanställningar än män. Självklart ska arbetsgivare kunna ta in vikarier, öka personalstyrkan när det är mer att göra, eller tillfälligt anlita särskild kompetens. Tyvärr finns en baksida i form av otrygghet, stress, mindre kompetensutveckling och svårigheter att få lån eller bostad. Vi ser en stor fara i att visstidsanställningar blir permanenta genom att arbetsgivare staplar dem på varandra och menar att det måste finnas regler mot ett sådant missbruk.

7.4 En värld utan gränser

Miljöpartiet har en vision om en värld utan gränser, där alla har en möjlighet att flytta, men där ingen tvingas fly. Tyvärr är vi långt ifrån den verkligheten idag. I dag utvisas människor som borde ha rätt att stanna i Sverige. Inom ramen för det migrationspolitiska samarbetet är regeringen och Miljöpartiet nu överens om att göra det lättare för barn i utsatthet och deras familjer att stanna i Sverige. Det kan till exempel handla om barn som är sjuka eller som har bott i Sverige en lång tid.

Sverige ska vara en plats som människor vill flytta till för att arbeta, studera och forska. Genom att erbjuda människor med utbildning och yrkeskunskaper bra arbetsvillkor hoppas vi att fler ska välja att leva och arbeta här. Miljöpartiet och den borgerliga regeringen genomförde 2008 en omfattande reform för att underlätta

arbetskraftsinvandring. Miljöpartiet vill värna denna öppenhet. Samtidigt måste allt missbruk stävjas och Miljöpartiet vill bland annat införa efterhandskontroller för att kontrollera att den utbetalade lönen stämmer överens med den utlovade. Brott mot reglerna måste följas av verksamma sanktioner.

7.5 Lika rättigheter och möjligheter för alla

Vårt demokratiska samhälle bygger på idén om alla människors lika värde och rättigheter. Det handlar om allas möjlighet att leva och verka på lika villkor i vårt land – oavsett kön, sexuell läggning, könsidentitet, etnicitet, religion, funktionsnedsättning eller ålder. Motsatsen är främlingsfientlighet, det vill säga när skillnad görs på människor utifrån hudfärg eller etnisk bakgrund.

Tyvärr får främlingsfientliga strömningar och åsikter allt större utrymme i Sverige. Miljöpartiet ser därför ett behov av en omfattande och tydlig politik för att motverka detta.

Det är lätt att tro att främlingsfientligheten växer på grund av att många människor tvingats fly hit från andra länder. Men så enkelt är det inte. Även i länder utan stor invandring, såsom Finland, växer främlingsfientliga partier. Rasismen är inte en kostnad för att människor passerar gränser, rasism är en kostnad för en misslyckad ekonomisk politik och ökade orättvisor. Regeringens urholkande av trygghetssystemen ställer människor mot varandra. När uppgivenheten slår rot, sprider sig misstänksamheten mellan människor.

Miljöpartiet anser att samhället måste ta ansvar för att motverka främlingsfientlighet, rasism och diskriminering. Rasism måste mötas med hopp och verklig tro på framtiden. Om folk inte har jobb och bostad så måste vi kunna visa hur vi kan skapa fler vägar till arbete och ett bra boende.

Vi är övertygade om att ett mänskligt samhälle skapas genom öppenhet och möjlighet till delaktighet för alla. Alla människor, oavsett hudfärg, måste ses som resurser och deras kompetens måste tas tillvara på ett bättre sätt. Arbetsmarknaden behöver bli mer öppen och inkluderande. I partimotionen ”Drömmen om Sverige⁴¹” har vi lämnat ett flertal förslag, bland annat om förbättrade kurser i svenska för invandrare (SFI). Andra åtgärder för att ta tillvara alla människors kunnande är att förstärka arbetet med validering av utländsk utbildning och arbetslivserfarenhet. På så vis kan nyanlända som

⁴¹ Motion 2012/13:A393

har en kvalificerad utbildning få bättre möjligheter att få ett jobb som motsvarar deras kvalifikationer, eventuellt efter kompletterande utbildning. För att få en mer effektiv arbetsförmedling vill vi också att fler fristående, specialiserade aktörer ska få konkurrera med Arbetsförmedlingen. Det behövs också aktiva åtgärder mot diskriminering på arbetsmarknaden. Fler aktörer behöver få möjlighet att driva diskriminering i domstol.

Åtgärder mot rasism och främlingsfientlighet har utretts flera gånger utan att förslagen har resulterat i konkreta åtgärder. Miljöpartiet vill genomföra flera av de åtgärder som föreslås i utredningen "Främlingsfienden inom oss"⁴². Utredningen slår bland annat fast att den enskilt viktigaste åtgärden mot främlingsfientliga attityder är utbildning. Skolan är en nyckelarena för att motverka rasism och främlingsfientlighet. Lärares kunskap i mänskliga rättigheter, mångfald och konflikthantering måste därför stärkas.

⁴² SOU 2012:74

8 Miljonprogrammet – upprustning med människor i centrum

Mellan 1964 och 1975 byggdes cirka en miljon nya lägenheter och småhus för att möta bostadsbrist och trångboddhet. Dessa områden har kommit att kallas miljonprogramsområdena. Miljonprogrammen är utspridda över hela landet, ser ut på olika sätt och har alla unika förutsättningar.

Det som förenar dessa områden är att bostäderna är i behov av upprustning och energieffektivisering. Detta skapar möjligheter. Genom att sätta de boendes behov i centrum kan upprustningsarbetet skapa både arbetstillfällen och bättre boendekvalitet. Det är något som är särskilt viktigt i de många miljonprogramsområden som lider av hög arbetslöshet och trångboddhet.

Det är viktigt att kunna känna stolthet över de egna kvarteren. Det är olyckligt att miljonprogrammet ofta diskuteras och hanteras på ett sätt som ensidigt fokuserar på problemen. Det har gjort att många områden får ett oförtjänt dåligt rykte. Runt om i landet går det att se många kreativa initiativ som tyder på att det tvärtom är i miljonprogramsområden som många kommuners utvecklingspotential är som störst. Det är politikens ansvar att skapa förutsättningar för att frigöra den potentialen.

8.1 Rusta upp miljonprogramsområdena och skapa nya jobb

Ungefär 650 000 lägenheter i miljonprogrammet är i behov av renovering. I många kommuner pågår redan ett arbete. Men det går för långsamt och leder ofta till hyreshöjningar som är svåra att klara av för de boende.

Miljöpartiet vill skapa förutsättningar för en bättre och snabbare upprustning som sätter de boendes behov i centrum. Det tjänar alla på.

I samband med den nödvändiga upprustningen finns en unik chans att skapa nya jobb för de som bor i miljonprogramsområdena. Runt om i landet finns flera positiva exempel på hur detta kan gå till. I Gårdsten och Hovsjö utbildas arbetslösa och anställs i arbetet med upprustningen. I Botkyrka finns liknande ambitioner för unga arbetslösa vad gäller långsiktig fastighetsskötsel, utomhusskötsel och byggarbete. Det är en viktig social investering som både kommunen och de som får jobb tjänar på. Varje person som går från arbetslöshet till arbete innebär också en stor besparing för staten genom minskade utgifter för t ex a-kassa, sjukförsäkring och Arbetsförmedlingens insatser. Miljöpartiet vill att dessa exempel ska bli fler.

För att ge en ordentlig skjuts i upprustning och energieffektivisering, i bland annat miljonprogramsområden, föreslår Miljöpartiet att det befintliga ROT-avdraget utvidgas och energianpassas. Ett energismart ROT-avdrag bör införas för ägare av flerfamiljshus och ska också kunna gå till skollokaler. Miljöpartiet föreslår också en fond för att åtgärda allvarliga fukt- och mögelskador som fortfarande är ett hot för många människors hälsa.

8.2 Fler vägar till gymnasiekompetens i miljonprogrammen

Miljöpartiet vill se fler individuella, flexibla lösningar till gymnasiekompetens. Vi föreslår en utbyggnad av folkhögskolorna och den kommunala vuxenutbildningen med sammanlagt 10 000 nya platser. Personer med funktionsnedsättning och utlandsfödda är överrepresenterade i arbetslöshetsstatistiken och bland dem som inte fullföljer sin gymnasieutbildning. Folkhögskolorna fångar upp dessa grupper på ett bra sätt.

Miljöpartiet vill göra folkhögskolans unika studiemiljö tillgängliga för fler. Vi föreslår därför 5 000 nya platser på folkhögskolans allmänna linje. Vi vill knyta folkhögskolorna närmare de platser som har många unga arbetslösa, exempelvis storstädernas miljonprogramområden. Detta kan ske genom att helt nya skolor öppnas eller att befintliga skolor startar filialer.

Även den kommunala vuxenutbildningen behöver stärkas och erbjuda fler att komplettera och läsa in en fullständig gymnasiekompetens. Miljöpartiet föreslår 7000 nya platser redan i år⁴³ och 5 000 nya platser 2014 inom den kommunala vuxenutbildningen.

8.3 Vård och skola ska hålla hög kvalitet – oavsett område

Utbildningskvaliteten för Sveriges elever skiljer sig dramatiskt åt beroende på var de går i skolan. Miljöpartiet föreslår därför att resursfördelningen mellan skolor ska ta större hänsyn till socioekonomiska faktorer. Vi vill också öka antalet specialpedagoger, kuratorer och andra specialkompetenser i skolan. Det är viktigt för de elever som av olika anledningar behöver extra stöd. Vi vill också att andra modersmål än svenska ska ses som en resurs för den enskilde elevens lärande. Studiehjälper på modersmålet, tvåspråkig ämnesundervisning och modersmålsundervisning måste öka i skolan för att ge fler en ärlig chans att nå kunskapsmålen.

⁴³ Se Miljöpartiets följdmotion på regeringens proposition 2012/13:99 Vårändringsbudget för 2013.

Första tiden i skolan har särskilt stor betydelse för varje elevs framtid. Därför föreslår Miljöpartiet åtgärder så att alla som har gått ut årskurs 3 ska garanteras rätten att kunna läsa, skriva och räkna.

Även den lokala hälso- och sjukvården har mycket olika förutsättningar beroende på område. För att säkerställa att alla patienter får tillgång till bra vård, och stärka vårdcentralerna i bland annat miljonprogramsområden, föreslår Miljöpartiet att vårdpengen viktas på ett sätt som tar hänsyn till socioekonomiska faktorer.

8.4 Skapa levande och trygga bostadsområden

För att öka boendekvaliteten och skapa förutsättningar för nya jobb vill Miljöpartiet främja näringslivsverksamhet, samhällsservice, föreningsliv, kulturverksamhet och nya mötesplatser. Detta kan ske genom kommunala insatser, men även genom att på statlig nivå skapa goda förutsättningar genom till exempel flexibla regelverk och ekonomiskt stöd. Fler restauranger, replokaler och butiker behövs för att bidra till levande stadsdelsmiljöer sju dagar i veckan under både dag och kvällstid.

Miljöpartiet föreslår även att offentlig verksamhet och folkhögskolor i större utsträckning förläggs till miljonprogramsområden. Genom att öka samhällets och näringslivets lokala närvaro genom alltifrån bibliotek till närpolis kontor ökar också tryggheten i områdena. I skapandet av ett starkt lokalsamhälle har kulturen en viktig roll, oavsett om den utövas på biblioteket, genom ideella föreningar eller på andra sätt. Teater, musik och skapande binder samman människor.

Nya bostäder bör anpassas efter behovet bland dem som redan bor i området, till exempel ungdomar som vill flytta hemifrån eller stora familjer som behöver större yta. Detta utesluter inte att bostadsbeståndets mångfald ökar även genom att till exempel studentbostäder byggs. Byggandet av studentbostäder kan stimuleras genom att fastighetsskatten för studentlägenheter avskaffas samt genom att lärosäten och Akademiska Hus ges ökade möjligheter att investera i och tillhandahålla studentbostäder.

Många av Sveriges miljonprogramsområden är i dag isolerade av motorvägsbarriärer och stängda fasader. Miljöpartiet vill göra det enklare för människor att röra sig till, från och mellan dessa områden. Detta kan ske genom gångstråk, cykelbanor eller spårvägstrafik.

Stockholm den 23 april 2013

Gustav Fridolin (MP)

Per Bolund (MP)

Stina Bergström (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Tina Ehn (MP)

Gunvor G Ericson (MP)

Peter Eriksson (MP)

Rebwar Hassan (MP)

Mehmet Kaplan (MP)

Annika Lillemets (MP)

Agneta Luttröpp (MP)

Jabar Amin (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Esabelle Dingizian (MP)

Magnus Ehrencrona (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Maria Ferm (MP)

Ulf Holm (MP)

Helena Leander (MP)

Jan Lindholm (MP)

Valter Mutt (MP)

Lise Nordin (MP)

Kew Nordqvist (MP)

Mats Pertoft (MP)

Peter Rådberg (MP)